Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...гтэмнай 1921 оной ...кабриин 21-hээ гарана | № 218 (13707) | 1974 оной сентябрийн 17, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ХЯАГТЫН АЙМАГАЙ „РОДИНА" КОЛХОЗ ГҮРЭНДӨӨ 14.100 ЦЕНТНЕР ТАРЯА ХУДАЛДАБА

Таряа хуряалга болон гүрэндэ тушаалгые хурдадхая!

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

«Родина» колхозой таряашад болон механизаторнууд түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ ороohо таряанай муу бэшэ ургаса ургуулаад, хуряалгын хүдэлмэрине эмхитэй hайнаар ябуулжа байна. Ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ ажахын таряашад эртээн hээ эхилжэ, эрхимээр бэлдэhэн байгаа.

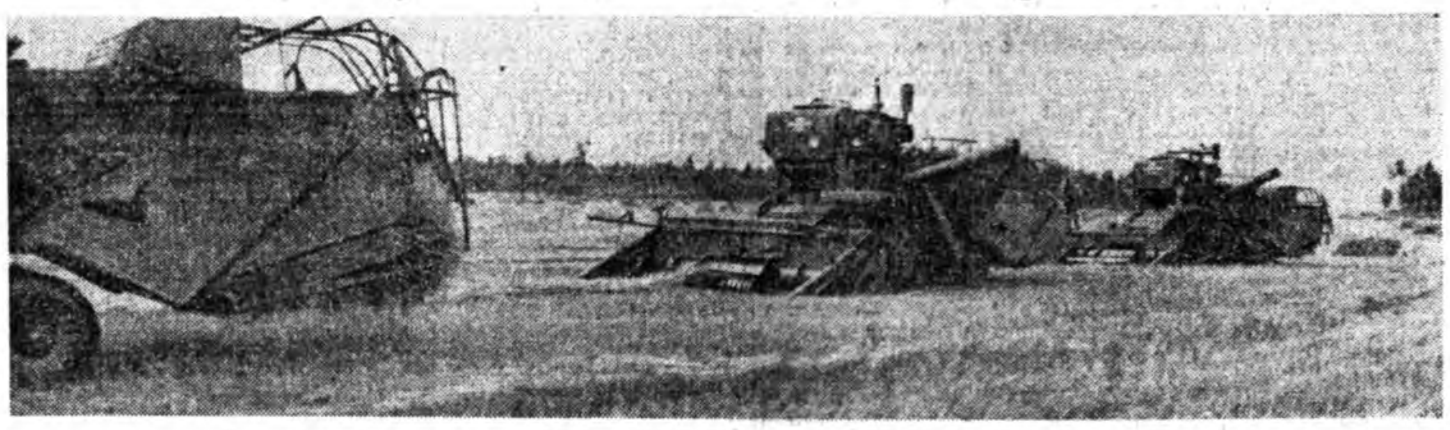
Колхозой таряашад байгша ондо 14 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдаха түсэбтэй байhан юм. Һүүлэй мэдээгээр энэ ажахын ороohоной тоогуудhаа 14.100 гаран центнер таряан Эхэ ороной амбаарта оруулагдаад байна.

Ажахын таряашад болон механизаторнууд ургаса хуряалгын үедэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хуряалгын бүхы техника бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаhанай ашаар лэ ажалай иимэ ехэ амжалта түйлаба гээшэ. Энээнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Хяагтын райком, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет колхозой таряашадые халуунаар амаршалаад, энэ жэлдэ абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхыень хүсэhэн байна.

«Родина» колхозой таряашад гүрэндэ ороohо тушаалгаяа үргэлжэлүүлhээр.

Манай корр.

Хяагтын аймаг.

ГЕКТАРАЙ—108 ПҮҮД

ФОТО РЕПОРТАЖ

Һүниин хахадhаа эхилжэ шааяса ороhон бороо үглөөгүүр тээ бага зэргэ замхажа, саhан дуулгата шобхо үндэр Саянай оройгоор бөөгнэрhэн хүндэ хара үүлэд хобхоржо, сэлмэхэдэл гэбэ. Хурын болихотой адли баруунhаа hулаханаар hэбшээлжэ, үүлэнэй забhарай наран хурса элшэеэ гамгүй сасажа захалба. Эгээл өнэ үедэ колхозой түб—Тооро hууринай баруун урда захада, МТМ-гэй уужам хашаа соо хэдэн комбайнернууд адар томо талынгаа онгосын хажууда юушьеб хэнэ хэбэртэй тухагүй hүндэлдэнэд. Эдэнэй зариманиинь хүнэгүүдые баринхай тоhо, түлишын складай дэргэдэ баhал хөөрсэгэнэнэ.

Уданшьегүй эдэ комбайнуудай нэгэнhээ хара утаан бушхажа, мотоорынь жэгдэхэнээр хүнхинэжэ захалба. Тингээд лэ удаа дараалан, бусад комбайнуудынь баhал хүршэгэнэжэ, урилдаанда зэhэhэн мэтэ хашаагай үүдэн тээшэ заларжа, hубарин зогсобод. Түрүүлэн байhан «онгосо» жолоодогшо Александр Марактаев хажуудахи туhалагшадаа хандан:

— Сыден, нүгөөдүүлнай бэлэн болонхой гү? Агрономые хараагүй гүш? Сарамайнгаа таряалан тээшэ ошохомнай бэшэ гү? Хүрэжэ ерэтэрнай унагаагдаhан баалнууднай hалхи наранда хатанал аабза,—гээд, комбайнаа аалихан ябуулба.

Тингэжэ Тоорын МТМ-гэй хашаа сооhоо гурбан комбайн hубарилдан гаража, сэхэ урагшаа. Сарам тээшэ жэгдэхэнээр хүнхинэhөөр саашалаа бэлэй.

Комбайнуудай нэгэ эрьесээ үшөө хахадлаашьегүй байтар «ГАЗ-53» түхэлэй хоёр автомашина хүрэжэ ерэhээр хоёр комбайнай ута сорго доро кузоваа тодуулан байлгабад. Комбайнернууд туhалагшадтаяа хамта бункер соохи таряагаа түргэн хооhолоод, хуряалгаяа үргэлжэлүүлбэд.

Байгша ондо Тоорын таряан хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар ургаа. Мүнөө дунда зэргээр гектарай 18—20 центнер ороohон абтана.

Таряанай баян ургасын абтажа байхадань, механизаторнуудшье урма баяртайнууд. Тэрэнээ гээлтэ хоролтогүйгөөр, түргэн болзорто hайн шанартайгаар хуряажа абахын түлөө шармайн оролдонод.

Тиихэдэ колхозой партийна организаци, правлени таряа хуряагшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэн байна. Жэшээлбэл, ажахын полевой стан бүхэндэ мүрысөөнэй гурим, абаhан уялгань аржытар бэшэгдэнхэй байхаhаа гадна, комбайнер, намарай паар хахалагшадай үдэр бүри хэhэн ажалайнь дүн мүн лэ тэмдэглэгдэнэ. Хоердохёор, колхозой таряа хуряагшадай диилэнхинь энэ хаhа соо тус бүреэ 5500—6000 центнер ороohо сохижо, 600—700 гектарhаа доошо бэшэ таряа баал болгон унагааха зорилго хараалланхай. Эндэ мүрысөөнэй гурим зохидоор тогтоогдонхой. Тусхайлан хэлэбэл, хуряалгын хаhа соо комбайнер бүхэн 7 мянган центнер таряа сохибол, Европын социалис оронуудаар аяншалха түлөөhэгүй путёвкоор шагнагдаха юм. Тиихэдэ 6 мянганда хүргэбэл, ороной түбэй курортнуудай нэгэндэ ошожо амарха болоно. Үгышье hаа, 5000 центнер суглуулбал, ниислэл хото — Москвадахи ВДНХ ошожо хараха зол хүбида хүртэхэ байна. Харин 4 мянган, 3500 центнер ороohо сохибол, нютагайнгаа Аршан, «Ниловэ-Пустынь» гэжэ эмшэлгэ, амаралтын газарта ошохо зэргэтэй. Һигээд ерэхэлээрээ комбайнернууд абаhан уялгаяа хүсэлдүүлбэл, hайнаар урмашуулагдаха байна ха юм.

Тэрэшэлэн таряа баал болгон сабшадаг комбайнернуудай мүрысөөнэй гурим баhал энэ янзаар зохёогдонхой. Ажалай дүнгүүдынь табан хоногто нэгэ удаа согсологдожо, эрхимлэгшэдынь үнэтэ бэлэгээр шагнагдана. Тиихэдэ комбайнернуудай тус бүреэ 1000 центнер ороohо сохиходонь, жолоододог томо онгосынь нюур талада табан хушуута одон зурагдана.

Бидэнэй социалис мүрысөөнэй гурим, таряашадай ажал тухай хөөрэлдэhөөр байтарнай Сергей Даргаевай жолоододог комбайн хүрэжэ ерэлэй. Сергей Дарижапович комбайнаа байлгахашье хэбэргүй, жолоогоо хажуудахи туhалагшадаа үгэжэ найдаад, буужа ерэбэ.

— Бүхэли зундаа адхарhан бороомнай мүнөөшье болиногүй, hаатуулхаяал забдана. Наранай гарахатайл адли таряагаа сохижо эхилнэбди. Таряамнай түлэг эдеэшээд лэ байна. Абаhаар горох хуряагаа hэмди. Гектарай 9—10 центнер абтаа. Зарим түрүү комбайнернууд үдэртэ 200 центнер таряа сохино. Манай агрегат 180—190 центнертэ хүргэгшэ. Бороогой орожо hаатуулаагүй hаань, бүришье ехэ таряа суглуулха hэмди,—гэжэ комбайнер Сергей Даргаев хэлээ hэн.

Эдэ комбайнуудые хоёр автомашина хангана. Таряалангай холо болоходонь гурбан гү, али дүрбэн автомашина таhалгаряагүй хангадаг байна.

— Мүнөө али комбайнертнай түрүүлжэ ябанаб?

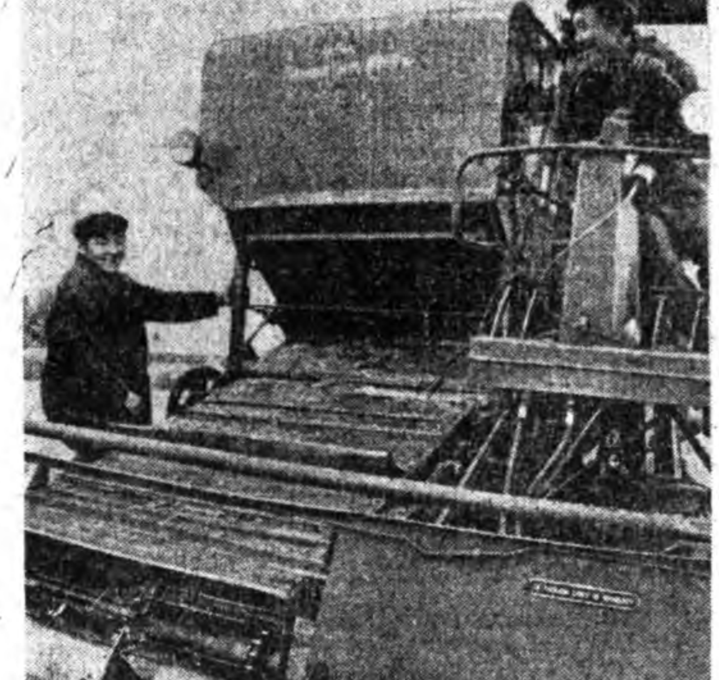
— Һүүлэй дүнгөөр Александр Марактаев Николай Саргаев хоёр ана мана ябанал хаш. Александр Чимитович үдэшэ болотор мянганда хүргэхэл бэшэ аабы?—гэжэ Сергей Дарижапович харюусаба.

Сергей Даргаевай хэлэhэниинь тон зүб байшоо. Бидэнэй хөөрэлдэhөөр байтарнай колхозой ахамад агроном Александр Холбоев ерэжэ, Александр Марактаевай түрүүшын мянган центнер сохиhониие дуулгаад, табан хушуута одо зурахаяа яаран ябашаба. Тингэжэ Сарамай таряалан дээрэ түрүүшын одон гэрэлтээ бэлэй.

— Байгша ондо манай ажахы бүхыдөө 60 мянган центнер таряа суглуулжа, 6 мянган центнерыень гүрэндэ худалдаха даабаритайбди. Энээнээ бэелүүлхын тула ажахымнай механизаторнууд таряа хуряалгаяа ажалай 20 үдэртэ үнгэргэхэ зорилго табинхай. Тиихэдэ комбайн, трактор бүхэнөө сүүдхэдэ 20 часhаа бага бэшээр таhалгаряагүй хүдэлгэхэ уялга абанхай. Хэрбээ, ургаса хуряалгаяа эмхитэйгээр, унжагайруулангүй ябуулбал, гансашье энэ жэлэйнгээ даабари бэшэ, мүн гүрэндэ таряа худалдаха юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь уридшалан дүүргэжэ шадахабди,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Аркадий Степанович Иринчеев хэлээ бэлэй.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Түнхэнэй аймаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: бүлэгөөрөө ябаhан комбайнууд. Түрүү комбайнер **А. Марактаевай (зүүн гарhаа)** агрегат. Шаргал таряанай урасхал.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

...АРГАН МАЛ—...ҮРЭНДӨӨ

...дууhа мал үсхэбэрилхэ гол шэглэлтэй манай республикын колхоз, совхозууд гүрэндөө тарган мал тушаажа, ...худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлхэ уялгатай. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар нилээд ехэ юумэн ...эhэн, колхоз, совхозууд гүрэндэ тушаагдаха малаа ...hайса бэлшээн таргалуулжа, намартаа, үбэлэй ...тэдэнээ шахан тарагалуулдаг, тордидог болонхой. ...эй ашаар гүрэндэ тушаагдадаг малай шэгнүүр дээшэлэн, олонхи мал тарган, дундуур тамиртай гэhэн сэгнэлтэйгээр абтана.

...аа үхэрнүүдые бэлшээн, шахан тарагалуулгаар ...эд амжалта түйлагдаhан байха юм. Яруунын, Түнхэнэй, Захааминай, Зэдын, Хяагтын аймагуудай олохон ...ад зунай зүлгэ ногооной үедэ үхэрнүүдээ сүүдхэдэ ...зэргээр килограммаар, мүн тэрэнhээшье үлүүгээр ...эдэг дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэр зундаа үхэрнүүдые холо hарьдагай бэлшээридэ hайса адуулаад, намартаа тэдэнээ хэнзэ ногоондо атарлуулжа, шахан тарлуулжа, гүрэндөө тус бүринень 350—400 килограммаар тушаана.

...нөө жэлдэ Захааминай аймагай Санагын совхозой ...эн Гармажап Цыреторович Логиновой бүлэ 170 хаа...гуудые холо хүбшын бэлшээридэ манажа, толгой ...инень сүүдхэдэ килогрммаар нэмээгээд, мүнөө гол...буужа, хэнзэ ногоон дээрэ үдэр hүнигүй, хорёодо ...гүйгөөр бэлшээжэ байнхай. Тингэжэ энэ малша бу...эрнүүдээ адагынь 350 килограммтайгаар гүрэндөө ...даха байhанаа мэдүүлнэ. Мүн энэ совхозой дүршэлтэй малшан Михаил Дамбаевич Намсараев шахамал үхэрнүүдэйгээ шэгнүүрые зундаа сүүдхэдэ 1.100 граммаар ...үүлжэ шадаа. Эдэнэр сентябрийн эхеэр гол газар...уулаад, hүрэгөө хэнзэ ногоон дээрэ атарлуулжа байна. ...жэшээнүүд аймаг, ажахы бүхэндэ бии.

...охон колхоз, совхозуудта үхэрнүүдые намар-үбэлэй сагта дулаан байрада байлгажа, түлжүүлдэг, тордидог, ...инь хүсөөдэг байха юм. Энэ зорилгоор тусхай ти...байранууд түхеэрэгдэжэ, тэндэхи ажал ехэтэй хү...эри оньhожоруулагдаhан байна.

...уунын аймагай Яруунын совхоз, Түнхэнэй аймагай ...ряк» колхоз, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» ...оз, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхоз болон бу...ажахынууд жэл бүри үхэрнүүдые олоор түлжүүлдэг, ...тарагалуулдаг гуримтай, дүршэлтэй болонхой. Эдэ ...нуудай жэшээгээр республикын бусад олон колхоз, ...зуд мал тарагалуулха иимэ байрануудтай боложо ...гаа.

...түрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз энэ ...гүрэндэ тушаагдаха 140 сарнуудаа сентябрийн ...газаа барижа, шахан тарагалуулжа захалhан бай...мүнөө тэдэнэр шахамалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүд...килограммhаа үлүүгээр нэмээжэ байна.

...ин гүрэндэ тушаагдаха хонидые бэлшээн, шахан ...уулха хэрэгтэ анхарал бага табигдана. Тиимэhээ ...шэгнүүр багатай, тамираар hула хонид олон ...дадаг гээшэ. Харин энэ жэлдэ хонидые бэлэд...пунктда тушаахынгаа урда тээ газаа барижа, ...таряанай зүйлөөр, ногоон тэжээлээр шахадаг боло...аа. Энэ талаар Улаан-Үдын аймагай ажахынууд ...жэшээ харуулаа. Эндэхи Ивалгын ОПХ, Орон...болон «Никольский» совхозууд, «Искра» колхоз ...шахан тарагалуулха юрын хушалтатай хуhамаг...нуудые түхеэржэ, тусхай рационой ёhоор эдеэлүүл...тиихэдэнь хонидынь яhала түргэнөөр hайжардаг, ...байгаа. Жэшээнь, Ивалгын ОПХ-да хонидые ...1-hээ газаа барижа, ногоон тэжээл, таряа ...зүйл эдюулhэн, дуран соонь уhалжа, мине...бодосуудые эдюулжэ байгаа. Тинхэдэнь Р. Доб...харууhалдаг эрьенүүдынь сүүдхэдэ дунда зэр...250 граммаар нэмэhэн байна. Түрүүшын хорин ...36 килограммтай хонидынь 41 килограммда хү...Хонидые эды шэнээнээр тарагалуулхын тула сүүдхэдэ ...дэнь 5 килограмм ногоо, 500 грамм обёос үгэ...бшуу. Ингэжэ хонидые шахан тарагалуулхада ...багатай, ашаг үрэнь айхабтар ехэ байна ха юм.

...түрүүшүүлэй дүршэлые бүгэдын шадабари болго...шухала хэрэг мүн.

...тиимэ байбашье, олохон ажахынууд гүрэндөө ...шэгнүүртэй, туранхай мал тушааhаар. Иимэ ажа...тоодо Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын, Бэ...аймагай Охин-Булагай, Загарайн аймагай Оно...совхозууд, Улаан-Үдын аймагай «Восход», Яруу...аймагай «Победа» колхозууд ороно. Эдэ болон ...ажахынуудта мал шахан тарагалуулха хүдэлмэри ...эмхидхэгдэнэ. Мүнөө жэлдэшье хонидые шахан ...уулха хүдэлмэри эдэ ажахынуудта эмхидхэгдээгүйшөө.

...түрын, ажахын ехэ удха шанартай энэ хэрэг...байгаа дутагдалнуудые дары усадхажа, түрүү ...нуудай, эрхим малшадай жэшээгээр тарган, hайн ...мал бэлэдхэлэй пунктда оруулха гээшэ мүнөө...шухала зорилго болоно. Тиимэhээ энэ ...гүрэндэ худалдагдаха бүхы малые шахан тар...гүүртэ, отаранuудые дары эмхидхэжэ, эдеэ...харууhалгыень эрид hайжаруулха талаар кол...совхозуудай, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд яарал...абаха уялгатай.

...жэлдэ үхэр бүхэниие 340—350 килограммhаа, ...нуудые 100 килограммhаа, хонидые 36—38 ки...граммhаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндөө тушаа...социалис уялгаяа бэелүүлхэ гээшэ республи...түдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин ...мүн.

...ЭЛДЭ—ҮРГЭН ДЭМЖЭЛГЭ

...техникын туй...лалтануудые үйлэдбэридэ ...нэбтэрүүлэн дэл...гэрүүлхын түлөө, тэрэнэй ...эрхим шанартай ...бүтээн гаргаха ...улам арьбадха...социалис мүры...сөөнэй ...ялгын талаар ...Лихачевой нэрэмжэтэ ...автомобильна за...ЗИЛ гэжэ үйлэдбэ...рилэй коллективэй ...тухай» КПСС-эй ЦК-...тогтоолой дашарам...профсоюзна эмхи...ниие эмхидхэхэ зорилго...тухай асуудалые ...Президиум hая...хэлсээ.

...ЦК-гай Полит...гэшүүн, ВЦСПС-...шэ А. Н. Шеле...дээрэ үгэ хэ...

Автозаводойхидой үүсхэл эдэбхитэйгээр дэмжэхыень, И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автозаводой коллективэй үүсхэл тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые ажалшадта үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулхыень профсоюзай эмхинүүдые ВЦСПС-эй Президиум уялгалаа. Эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын түлөө мүрысөө предприятинуудай коллективүүдтэ эмхидхэхэ, тэрээндэ хүдэлмэришэн, инженер, техник ба алба хаагша бүхэнэй, профсоюзай эмхи ба бүлэг бүхэнэй хабаадаха гурим тодорхойлхыень профсоюзуудай соведүүд болон комитедүүдтэ дурадхагдаба.

(ТАСС).

БААТАРНУУДАЙ АЛДАР СОЛО ҮЕЫН ҮЕДЭ МАРТАГДАХАГҮЙ

Баатар-хото Керчьдэ Ленинэй орден, „Алтан Одон" медаль барюулагдаба

КЕРЧЬ. (Крымскэ область). (ТАСС-ай тусхай корр.). Баатар-хото Керчиин ажалшад ехэ, дурасхаалта hайндэрөө тэмдэглэжэ байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ Керчиин ажалшадай, Совет Армиин, Дэлайн-Сэрэгэй Флодой ба авиациин сэрэгшэдэй олоороо гаргаhан баатаршалгын, эрэлхэг ба шэн зоригой, Эхэ ороной үмэнэхи онсо габьяануудайнь түлөө, Крымые сүлөөлхэ үедөө фашис сэрэгүүдые бута сохиhоор 30 жэлэй ойе тэмдэглэн, Керчь хотодо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Баатар-хото» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоhон, Ленинэй орден, «Алтан Одон» медаль барюулагдаха болоhон юм.

Энэ нангин газар дээрэхи байлдаануудта хабаадагшад, олон тоото айлшад Эхэ ороной зүб зүбхис бүхэнhөө эндэ ерээ. Улаан тугуудаар, транспарантнуудаар гоёогдон тэмдэглэгдэhэн, бүри залуу болоhон мэтэ энэ хото суглараашадые баяртайгаар угтаба.

Эхэ ороной үндэр дээдэ шагналые Баатар-хотодо барюулалгада зорюулагдажа зарлагдаhан, партиин Керчиин горкомой, хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй баярай заседани А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ драмын театр соо болоо. Үйлэдбэриин түрүүшүүл ба үүсхэлшэд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай ветеранууд, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд, партийна, Соведүүдэй, профсоюзай, комсомолой ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэhэн залаар дүүрэн сугларба. Баатархотонуудай делегацинууд, Краснодарска хизаарай, Ростовско, Запорожкско, Николаевска, Херсонско, Одесскэ областьнуудай түлөөлэгшэд эндэ мүн лэ бии.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий суглаанай президиумдэ hууба. Эдээнтэй хамта партиин Крымэй обкомой нэгэдэхи секретарь Н. К. Кириченко, партиин Крымэй обкомой ба Керчиин горкомой бюрогой гэшүүд, областиин ба городой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай гэшүүд, сэрэгэй начальнигууд, hайндэртэ ерэhэн делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Керчиин түлөө тулалдаануудта хабаадаhан баатарнууд, хотын солото хүнүүд мүн лэ эндэ hуугаа.

Керчь хотын гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Ф. Дубов** баярай заседани нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй Центральна Комитедэй Политбюро хүндэтэ президиумдэ нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан hунгагдаа.

Нүхэр **А. А. Гречкэдэ** үгын үгтэхэдэнь, суглараашад халуунаар угтаба.

Нүхэр А. А. ГРЕЧКЫН хэлэhэн үгэ

Эхэ оронойгоо үндэр дээдэ шанда хүртэжэ, «Баатар-хото» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргын Керчьдэ олгоhонтой, Ленинэй орденоор болон «Алтан Одон» гэжэ медаляар шагнагдаhантайнь дашарамдуулан, А. А. Гречко баярай заседанида хабаадагшадые, Керчь городой болон Крымскэ областиин ажалшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон Советскэ правительствын зүгhөө үнэн зүрхэнhөө амаршалба.

Саашань А. А. Гречко иигэжэ хэлэбэ:

Һаяхан манай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежнев Новороссийскда Ленинэй орден болон «Алтан Одон» гэжэ медаль барюулаа гэжэ таанар мэдэнэт. Энэ город Керчьтэй нэгэн зэргэ шагнагдаhан байгаа. Леонид Ильич таанарые тон халуунаар амаршалжа, коммунис байгуулалтада ехэ амжалта түйлахыетнай хүсэhыень дамжуулхыемни гуйгаа.

«Баатар-хото» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ Керчьдэ олгогдожо, Ленинэй орден болон «Алтан Одон» гэжэ медаляар тэрэнэй шагнагдаhан ушар Эхэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалжа, хатуу шэрүүн тулалдаануудта оронойнгоо нэрэ хүндэ, эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдал хамгаалагшадые манай партиин, совет арадай үндэрөөр сэгнэжэ байhанай эли тодо гэршэ болоно.

Энэ шагналаар дамжуулан, парти, правительство болон бүхы совет арад Крымэй хахад арал дээрэ болоhон тулалдаануудта сэхэ хабаадалсаhан баатарлиг сэрэгшэдтэ, Аджимушкайска шулуу абадаг нүхэнүүд дотор совет патриодуудай харуулhан эрэлхэг баатаршалгада, партизануудта, подпольщигуудта, мүн айхабтар ехэ тэсэбэри зориг харуулан, агуу ехэ илалта түйлахын тулада хүсэ шадалаа, ами наhаяа гамнаагүй городой бүхы ажалшадта өөрынгөө баяр баясхалангые харуулhан байна.

Баатар-хотонуудай суута нэрэнүүдтэ шэнэ нэрэнүүд нэмэбэ. Москва, Ленинград, Киев, Волгоград, Севастополь, Одессэ, Брестскэ хэрэм болон Минсктэй хамта Новороссийск Керчь хоёр нэрлэгдэдэг болохонь.

Керчь гээшэ ехэ революционно, ажалай болон дайшалхы уг заншалнуудай хото юм. Керчиин большевик эмхи Россиин томо хотонуудай марксис эмхинүүдтэй нэгэн хамта шахуу өөрынгөө ажал ябуулга эхилhэн байгаа.

Граждан дайнай үедэ Керчиин пролетаринар большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро манай Эхэ ороной ажалшадтай хамта Соведүүдэй засагай түлөө хатуу зоригтойгоор тулалдаhан байна. Мүн тэдэнэр шэнэ социалис общество байгуулагшадай түрүүшын зэргэнүүдтэ ябаа. Дайнай урда тээхи табан жэлнүүдэй үедэ Керчь Крымэй томо индустриальна түб, hалбаран хүгжэhэн город болоhон байна.

Олон зуун жэлэй туршада оршон байхадаа, хэрэм хото Керчь ехэ юумэ үзээ юм. Гэбэшье Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ илангаяа хүшэр хүндэ туршалгануудые үзэhэн байна. Ушар байдалай тохёолдосоhоо боложо, бүхы дайнай туршада шахуу Керчь фронтовой город байhан, дайнай хүшэр хүндые тон ехээр үзэhэн байна. Дайсан тэрэниие хоёр дахин абажа, тэрэ хатуу шэрүүн тулалдаануудай гал дүлэндэ хоёр дахин шэрбэгдэhэн, мүн совет сэрэгшэд үсэд шанга тулалдаагаар тус хотые фашис булимтарагшадhаа хоёр дахин сүлөөлhэн байна. Тиин ямаршье хэсүү шанга бэрхэшээл хохидолнуудые үзэбэшье, Баатар-хото тэсэжэ, илажа шадаа.

Городой сүлөөлэгдэhэнhээ хойшо гушаад гаран жэл үнгэрөө. Гэбэшье дайсантай тулалдахадаа, баатарлиг үйлэ хэрэгүүдые харуулhан, ами наhаяа алдаhан хүнүүд тухай, дайнда үниннhөө хойшо хабаадаhан болон тылдэ ажаллаhан хүнүүд тухай дурасхаал манай арадай зүрхэ сэдьхэлдэ хэзээшье мүхэхэгүй.

Кавказай түлөө байлдаанда, мүн Крымые хамгаалха үедэ Новороссийск болон Керчь городуудай түлөө хэгдэhэн баатарлиг тэмсэл илагаяа ехэ удха шанартай байгаа гэжэ СССР-эй оборонын министр үргэлжэлүүлэн хэлэнэ. Дайшалхы аха дүүнэр болгшо эдэ городуудай нэрэнүүд сошордомо фронтовой мэдээнүүд сооhоо удаан сагай туршада гарадаггүй hэн. Бүхы үргэн ехэ совет-германиин фронтдол адли эндэшье манай сэрэгшэд ами наhаяа хайрлангүй тэмсэжэ, үзэн ядагдадаг дайсаниие хайра гамгүйгөөр бута сохидог байгаа.

Керчь болон бүхы Крымые сүлөөлhэн ушар Кавказай түлөө тулалдаануудай амжалтатайгаар дүүрэжэ, Таманска хахад аралhаа немецко-фашистска булимтарагшадые намнаха ябадалай сэхэ үргэлжэлэлынь болоhон байна.

Керчинско-Эльтигенскэ десантна ябуулгада хабаадагшадай баатаршалга совет арадай зүрхэ сэдьхэлдэ мүнхэдөө үлэхэ. Дайсанай галзуу шангаар эсэргүүсэжэ, hалхи шуурганай шуухиржа байбашье, 18-дахи армиин частьнууд Хара далайн флодто дэмжэгдэн, Эльтиген гэжэ газарта буужа шадаhан байна. Һүүлээрнь 56-дахи армиин сэрэгшэд болон Азовско сэрэгэй флотилиин морягууд городhоо зүүн хойгуур нэгэ газар эзэмдэн абажа шадаhан байна. Эгээл тиигэжэ Крым сүлөөлэгдэжэ эхилhэн юм.

Эльтиген «Галта газар» гэжэ нэрлэгдэн түүхэдэ ороо. 36 үдэр, hүни нэгэшье минута аалидангүйгөөр эндэ hомонууд аадар мүндэр шэнгеэр адхаржа, бомбонууд тэhэржэ, эшхэржэ байгаа. Десантнууд хүсэ тоогоороо hураггүй олон фашистнуудтай тон шангаар тулалдажа, гайхалтай эрэлхэг зориг, тэсэбэри, олоной баатаршалга харуулаа hэн.

Эльтиген гэжэ газарта десант буулгаха ябадалые бэлэдхэхэ, бэелүүлхэ хэрэгтэ нүхэр Л. И. Брежнев эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна гэжэ бидэнэр hайн мэдэнэбди. 18-дахи армиин политотделэй начальник байха үедөө нүхэр Л. И. Брежнев партийно-политическэ хүдэлмэриие сэхэ хүтэлбэрилжэ, хатуу дайшалхы даабари амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ коммунистнууд болон бүхы сэрэгшэдэй хүсэлэл оролдолгые шэглүүлээ hэн.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

МАЛ АЖАЛЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ШЭНЭ АРГАНУУД

Мүнөө орон доторнай промышленность, соёл культура, эрдэм наука, техникэ айхабтар түргэноор хүгжэжэ, хото хүдөөгэй улад зоншье улам олошоржо, эрилтэнь жэл бүри үргэдэжэ байхада. Тиин энээнииень гүйсэд хангахын тула хүдөөгэй ажалшад өөрын ажахынуудта эдеэ хоолой продуктнуудые, илангаяа мяха, һү, үндэгэ бүри ехээр абажа, гүрэндэ тушааха, мал ажалые эрид хүгжөөхэ болоно.

Энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула мал ажалаа томодхохо, тусхай шэглэлтэй болгохо, индустриальна һуури дээрэ табиха шухала. Тиимэһээ малай томодхогдоһон комплекснүүдые бариха, үйлэдбэриин технологиие мүнөө үеын эрилтэдэ хүргэхэ, үйлэдбэрэе үргэлжэдэнь оньһожоруулхын тула машина техникээр, түхеэрэмжэнүүдээр хангаха хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри һомолгодоно. Мүн малай тэжээл элбэгжүүлхын, шанарыень һайжаруулхын тула холимол тэжээл гаргадаг промышленность хүгжөөгдэжэ байна.

Манай республикые абажа харабал, ажахы бүхэндэ энэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Мүнөө хүдөө ажахыһаа абтаһан продукциин 65 процентнь мал ажалһаа ороно. Тиихэдэ совхоз, колхозуудай газар таряланга эрхилхэдэ, орооһо таряалангаа гадна овощ, хартаабха ургуулха, улад зониие хангаха ба ниитын малда тэжээл элбэг бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа зорюулна.

Байгаалиин, сагай уларилай, мүн ажахынуудай хүдөө ажахые хүгжөөхэ үйлэдбэриин гол шэглэлые харалсажа, республикымнай аймагууд мал ажалай, газар тарялангай продукци абалгаараа гурбан зоно болгожо хубааранхай. Жэшээлбэл, ниислэл хото Улаан-Үдэ шадар оршодог Улаан-Үдын, Заграйн, Прибайкалиин болон Кабанскын аймагууд гол түлэб һү абаха, овощ ургуулха шэглэлтэй зоно болонхой. Гадна гахайн, үхэрэй, шубуунай мяха, үндэгэ суглуулха ажалшадые хангаха зорилготой юм.

Хоёрдохи, хони үсхэбэрилгын зонодо Зэдын, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Хориин, Баргажанай, Хурамхаанай аймагууд оролсоно. Харин гурбадахи — мяханда тушаагдаха мал үсхэбэрилгын зонодо Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Баунтын, Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагууд ороно. Нёдондо эдэ аймагуудай ажахынууд бүхы республика дотор абтаһан мяханай 48,6 процентые үйлэдбэрилһэн байна.

Мүнөө республика доторнай 156 колхоз, совхоз болон хүдөө ажахын гүрэнэй предприятинууд бии гээшэ. Энээнэй 50-ниинь һү, мяханай, 41-ниинь — хони үсхэбэрилгын, 31-ниинь мяха абалгын, 10-ниинь — гахай, 6-ниинь — шубуу, 5-ниинь — зүгы үсхэбэрилгын шэглэлтэй болонхой юм. Тиихэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ республикын совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлдэ хамаатай совхозуудай тусхай шэглэлтэй трестнүүд эмхидхэгдээ. Мүн «Скотопром», «Свинопром», «Птицепром» трестнүүд байгуулагдажа, гол һалбаринуудынь томодхогдожо, зариманиинь промышленна үндэһэ һуури дээрэ эрхилэгдэдэг болоо. Жэшээлбэл, мүнөө Сотниковой, Улаан-Үдын шубуунай фабрикада үндэгэ, шубуунай мяха абалга индустриальна үндэһэ һууритай болоо, Кабанскын нугаһанай фабрика түлэг ашаглагдажа захалба. Тиимэһээ һүүлэй дүнгөөр республика дотор суглуулагдаһан үндэгэнэй 91 процентнь гансал «Птицепром» трестын фабрика, тусхай шэглэлтэй ажахынуудһаа абтана.

Гадна «Свинопром» трестын совхозуудта гахай үсхэбэрилхэ фермэнүүд мүн лэ томодхогдожо, ажахынуудые тусхай шэглэлдэ оруулха хүдэлмэри улам үргэноор ябуулагдажа байна. Тусхайлан хэлэбэл, «Шергинский», Оймор, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозуудта гахайн томодхогдоһон фермэнүүдые түгэс оньһожоруулха талаар хэрэгтэй үндэһэ һуури байгуулагдана.

Мүн Никольскын, Бодонгуудай, Бодоной совхозуудта мяханда тушаагдаха мал шахаха талаар промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана.

Гэбэшье республика доторнай энэ хүдэлмэри хаа хаанагүй жэгдэ һайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, мүнөө хүртээр һүнэй, мяханай, хони үсхэбэрилгын һалбаринуудые тусхай шэглэлдэ оруулха хэрэг олоодуй байнхар. Мал ажалай хүгжэлтэ энэ һалбари ажахы бүхэндэ бии гээшэ. Тэдэ бултадаа шахуу хэрэгтэй материально-техническэ баазаар хангалтагүй зандаа. Тиихэдэ хони үсхэбэрилгэ гэхэдэмнай ехэнхидээ бэлшээритэй холбоотой нэн тула түрэг һүрэгөөрөө таран байрлажа байна.

Иигэжэ мал ажалые томодхожо, тусхай шэглэлдэ оруулаагүй, мүн ажахынуудай хүсэд оньһожоруулаагүйһөөмнай боложо, абтаһан һү, мяханай өөрынь үнэ сэн үшөөл ехэ байнаар.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикын Хүдөө ажахын министерство, тусхай шэглэлэй трестнүүд, совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэл, аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд мал ажалай продукт абалгые саашадань тусхай шэглэлдэ оруулха, мал ажалай комплекснүүдые бариха, үйлэдбэриие промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргаха талаар хэмжээнүүдые хараалаа.

Тиимэһээ **1974-һөө 1980 он болотор бии байһан** һаалиин гүүртэнүүдые һаба ринжа, шэнээр бариһаар ашаар **тус бүрэе 400 үнеэнэй багтаха һү һаалиин 106 комплекс байгуулхаар түсэблэгдэнхэй.** Эдэ комплекснүүд гол түлэб һү, мяхан тушаадаг эгээл аймаг, ажахынуудта баригдаха байна. Шэнээр бодхоогдоһон ба урдандаа бии байһан **комплекснүүд булта дотор баригдаха 47 мянган үнеэн байлгагдажа,** республикын дотор һаагдаха һүнэй 52—55 процентынь промышленна үндэһэн һуури дээрэ үйлэдбэрилхэ арга олгохо байна. Мүнөө үедэ республикымнай ажахынууд бултадаа шахуу һү һаажа тушаана гээшэ. Саашадаашье, һү үйлэдбэрилгын томодхогдожо, тусхай шэглэлтэй болоодшье байхадань баригдажа, ашаглагдаһан комплекснууд сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ эрилтэ хэзээдэшье хангахагүй. Тиимэһээ ажахынуудта байһан, һү үйлэдбэрилгэеэ тусхай шэглэлдэ оруулаагүй гүүртэнүүд һү һаалияа доошолуулхагүй, үнеэдээ үсөөрүүлхэгүй, харин тусгаар түсэбэй ёһоор дээшэлүүлжэ, олошоруулжа байха болоно. Һү абалгые томодхожо, тусхай шэглэлдэ оруулжа, промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргаха гээшэ үйлэдбэриин эгээл хүндэ хүшэр һалбаринуудай нэгэн болоно. Юуб гэхэдэ, энээниие бэелүүлхын тула нэн түрүүлэн томо байрануудые шэнээр барижа, хүсэд оньһожоруулха, хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлэдхэжэ бүйлуулхаһаа эхилээд, зунай бэлшээриин үедэ харууһалха гол шухала асуудалнууд гүйсэд шиидхэгдэхэ ёһотой. Тиимэһээ һү үйлэдбэрилгые тусхай шэглэлтэй болгохо хүдэлмэри нэн түрүүлэн ажахы дотор хэгдэхэ ёһотой.

Мүнөө үедэ мал ажалые эрид хүгжөөхэ талаар эгээл гол шухала асуудал гэбэл, республикынгаа ажахынуудай үнеэдэй үүлтэрыень һайжаруулжа, сагаан эдеэгээ улам дэлбэрүүлхэ болоно. Сагаан эдеэ бүри элбэгжүүлхэ эрилтые гүйсэд хангахын тула гансашье үнеэдээ олошоруулха бэшэ, мүн ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлжэ, республикын дунда зэргын хэмжээндэ (үнеэн бүриһөө 2.500—2.700 килограмм) хүргэхэ зэргэтэй. Энэ шухала асуудал түргэн шиидхэхэдээ элдэб зоотехническэ хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхэһээ гадна, үсхэбэрилгэдэ үлөөгдэхэ гунжануудые шэлэжэ, һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Мүнөө энэ хүдэлмэри ажахы бүхэндэ эхилэнхэйшье һаа, һанаһанда хүрэмөөр ябуулагданагүй.

Һү һаалиин комплекснуудта байлгагдаха үнеэдые гүүртэ болгон эмхидхэхэдээ гол түлэб үсхэбэрилгэдэ үлөөгдэхэ гунжануудаар һүрэгөө шэнэлхэ болоно. Тиимэһээ ойрын жэлнүүдтэ Баргажанай, Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагуудта жэлдээ 6.500 гунжа үнеэн болгожо бэлдэхэ тусхай комплекснууд байгуулагдахаар түсэблэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта, ажахынуудай, колхоз, совхозуудай хоорондо мал шахан таргалуулха тусхай комплекснуудые томодхожо, тусхай шэглэлтэй болгохо талаар мүн лэ горитой хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Ажахы хоорондын комплекснуудые, баазануудые байгуулха талаар РСФСР-эй областьнуудай, мүн «Скотопром» трестын Никольскын совхозой ажалай дүршэл колхоз, совхозуудай гү, али аймагай хоорондо мал шахан таргалуулха томо комплекс барилгада горитой нүлөө үзүүлхэ байна. Саашадаа Никольскын, Тайлсын совхозуудта мал шахан таргалуулха баазануудыень улам үргэдхэжэ, «Скотопром» трестын аймаг хоорондын фирмэ байгуулхаар, үйлэдбэриинь хүсые бүри дээшэлүүлхээр түсэблэгдэнэ. Тингэжэ город шадарай ажахынууд мяханда тушаагдаха малаа гол түлэб эндэ шахаха аргатай болохо байна. Эдэ бүхы ажалай хэгдээд байхада, Никольскын совхозой мал шахан таргалуулха фирмын хүсэн горитойгоор нэмэжэ, жэлдээ 18 мянган үхэр мяханда тушааха болоно. Тиихэдээ спиртын заводой гаргадаг бардаа малда ашагтайгаар эдюулэгдэхэ байна.

Мал шахан таргалуулха Никольскын фирмын ашаглагдахада город шадарай колхоз, совхозууд мяханда тушаагдаха мал түлжүүлжэ, таргалуулха хүдэлмэриһөө сүлөөржэ, үнеэдээ олошоруулха, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг болохо юм. Тэрэшэлэн Яруунын, Хэжэнгын, Хориин аймагуудай мал шахан таргалуулхын тула Хориин, «Первомайский», «Улаан-Туяа» совхозуудай бааза дээрэ жэлдээ 10 мянган үхэр шахаха томо комплекснууд баригдаха. Харин Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай үүсэлэгдэхэ мал шахаха зорилготойгоор Бодоной, Хурамхаанай, Енгорбойн совхозуудта, «Родина», «Искра» колхозуудта ажахы хоорондын томо комплекснууд байгуулагдаха байна. Энэ хараалагдаһан зорилгонуудай сүм бэелүүлэгдээд байхада, мал шахаха ажахы, аймаг хоорондын комплекс, фирмэнүүдтэ мяханда тушаагдаха малай 40 процент харууһалагдажа таргалуулагдаха юм.

Саашань, республика доторнай **гахайн мяха** абалгые гол түлэб гахай үсхэбэрилхэ шэглэлтэй, өөрын материальна баазатай ажахынууд үргэлжэлүүлхэ байна. Гахай үсхэбэрилгые, мүн шахан таргалуулгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргахын тула Улаан-Үдын, Хяагтын аймагуудта гахайнуудые шахаха ажахы хоорондын комплекснууд баригдажа эхилээ. Эдэ комплекснуудай үйлэдбэриин хүсэн — жэлдэ 2.640 тонно гахайн мяха гаргаха байна. Ажахы хоорондын иимэрхүү комплекснууд Бэшүүрэй, Прибайкалиин, Кабанскын аймагуудта шэнээр баригдаха юм. Хуушанай байрануудые шэнэдхэн заһабарилжа, үргэдхэһэнэй ашаар Романовскын ажахы хоорондын баазын хүсые жэлэй 2 мянган тоннодо хүргэхөөр хараална. Эндэ «Свинопром» трестын «Шергинский», Ойморой совхозуудай гахай таргалуулагдаха юм. Тиихэдэ энэ трестын тусхай шэглэлтэй Улаан-Үдын совхоз гахайн мяха абалгаяа жэлэй 700 тоннодо хүргэхөөр хараална. Мүн Түнхэнэй аймагай Саянай совхоздо жэлдээ 400 тонно гахайн мяха абаха хүсэтэй оньһожоруулагдамал фермэ баригдажа дүүрэхэ дүтэлөө. Тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхоздо жэлэй 1.200 тонно гахайн мяха үйлэдбэрилхэ ажахы хоорондын комплекс байгуулагдахаар хараалагдана. Эдэ бүхы зорилгонуудай хүсэд бэелүүлэгдээд байхада саашадаа гахайн мяха абалга байгша онойхиһоо 1,5 дахин дээшэлхэ жэшээтэй.

Тахяагай үндэгэ, шубуунай мяха абалгые томодхожо, тусхай шэглэлдэ оруулха талаар 1974 — 1980 онуудай хэмжээнүүд соо Сотниковой, Ториин, Хориин шубуунай фабрикануудые шэнэдхэн хубилгажа, үйлэдбэриинь хүсые горитойгоор нэмэхээр түсэблэгдэнхэй. Тиихэдэ байгша ондо «Сибиряк» колхоздо жэлдээ 7 миллион үндэгэ суглуулха шубуунай фабрика ашаглалгада тушаагдаха байна. Иигэжэ «Птицепром» трестын шубуунай фабрикануудай шэнэдхэн хубилгагдажа, «Сибиряк» колхозой шубуунай фабрикын ашаглагдаад байхада, республика доторнай үндэгэ абалга промышленна үндэһэ һуури дээрэ хүсэдөөр гаргагдаха болоно.

Хони үсхэбэрилгэ — ажахынуудай эгээл ашаг олзотой һалбаринуудай нэгэн мүн. Мүнөө үедэ хонидоо һүрэг болгон харууһалхадаа гол түлэб бэлшээриеэ ашагтайгаар хэрэглэхые оролдоно гээшэ. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда һүрэг хонид жэлэй 7 һарада үбһэ тэжээл дээрэ харууһалагдана бшуу.

Жэлэй ошохо тума хонидой, мүн бусад малай тоо толгой олошоржо, бэлшээринь хүртэхэеэ болингожо, малнай ногоондо һайса саданагүй. Тиимэһээ энэ һалбариие улам хүгжөөхын тула һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулжа, нэгэ газарта 2—3 мянган хони адуулхаар һүрэгүүдээ томодхохо бологдоно. Энэ хадаа, нэгэдэхеэр, хонидой комплекс барижа, уһалалгыень, мүн тэжээлыень бэлэдхэжэ, хубаарилан үгэхэ ажалыень оньһожоруулхада таатай зохид болохо байна.

Хээрын бэлшээриие ашагтайгаар хэрэглэхын тула ажахы бүхэн отарануудаа хамтадхажа, зунай үедэ мяханда тушаагдаха хонидоо шахан таргалуулха тусхай байра түхеэрхэ зэргэтэй. Иигэжэ шахахадань гансашье таргалха бэшэ, мүн тушаагдаха хонидой тус бүриин шэгнүүр горитойгоор нэмэхэ байна бшуу.

Элбэг һайн тэжээлгүйгөөр мал ажалай продукт абалгые томодхожо, тусхай шэглэлдэ оруулан, промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргахын аргагүй. Тиимэһээ ойрын жэлнүүдтэ нэн түрүүлэн таряалан, сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлжэ; орооһо таряа, үбһэ тэжээл ехээр, хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абаха болоно.

П. ТЕНЕТОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшын орлогшо.

ИВАЛГЫН ОПХ-гай 4-дэхи отделениин хоёр звено таряа хуряалгын үедэ хамтараад, суг хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ. Нэгэ звеноень «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто коммунист А. Г. Петров, нүгөөдыень Г. М. Егоров ударидана. Түрүү комбайнернууд И. М. Макин, Г. Р. Генинов гэгшэд хүн бүхэнэй 3.000 центнерһээ үлүү, орооһо хуряагаад байна. Тиихэдэ комбайнернууд Я. В. Атутов, В. П. Голышев, Б. М. Мантатов гэгшэд хүн бүхэнэй 2.000 центнер орооһо ажахынгаа тоогто тушаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Түрүү комбайнернууд Г. Р. Генинов, Б. М. Мантатов, Г. М. Егоров, Я. В. Атутов, В. П. Голышев, А. Г. Петров.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ЭРХИМ АЖАЛААРАА СУУРХАНА

Манай хөөрэлдөөн

Манай республикын колхоз, совхозуудта 1974 оной таряанай ургаса хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Энэ шухала кампаниие амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ комсомолшууд болон залуушуулай оруулдаг хубита горитой гээшэ. Тиимэһээ комсомолшууд болон залуушуулай таряа хуряалгын хүдэлмэридэ хэр эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһыень уншагшадтаа харуулхын тулада ВЛКСМ-эй хэдэн райкомуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдтэ гурбан асуудалтайгаар хандабабди.

— Комсомол-залуушуулай хэды агрегат таряа хуряалгада гаранхайб?

ВЛКСМ-эй Бэшүүрэй райкомой инструктор **Михаил Слепнёв харюусана:**

— Аймагаймнай колхоз, совхозуудта таряа хуряалгада залуу үетэниие эдэбхитэйгээр элсүүлхэ талаар ойлгууламжын, эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулагдаа. Нэн түрүүн ажахынуудай комсомолой комитедүүд комсомол-залуушуулай агрегадуудые эмхидхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулаа. Тиихэдээ һайн дураараа бэе бэеэ оложо хүдэлхэ гээшые али болохоор дэмжэдэг байгаабди.

Мүнөө үедэ комсомол-залуушуулай 80 агрегат таряа хуряалгада гаранхай. Тэдэнэй бүридэлдэ бүхыдөө 160 хүн ороно. 148-ниинь ВЛКСМ-эй гэшүүд. Һүүлэй мэдээгээр эдэнэр 53.265 центнер орооһо сохижо, орооһоной тоогуудта оруулаад байна.

Мүн олохон комсомолшууд болон залуушуул орооһо шэрэдэг машинануудые жолоодоно, орооһоной тоогуудта ажаллана, намарай паар хахална.

ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын райкомой инструктор **Галина Радикальцева харюусана:**

— Урда жэлнүүдтэ комсомол-залуушуулай агрегадуудые эмхидхэхэ хэрэг аймаг доторнай заншалта болоһон юм. Тиимэһээ юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэшье энээндэ горитой анхарал хандуулаабди. Колхоз, совхозуудай комсомолой комитедүүд механизатор мэргэжэлтэй комсомолшууд болон залуушуулай тоое бүридхэн ябажа, ажахынгаа дирекци, парткомтой хэлсэжэ үзөөд, хэниие хэнтэй табибал дээрэб гэжэ зүбшэһэн байха юм. Тиигэжэ бүхыдөө комсомол-залуушуулай 71 агрегат эмхидхэгдээ һэн.

Энэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри «Дружба», «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда ябуулагдаа. «Искрада» — 10, «Дружбада» — 12, Ивалгада комсомол-залуушуулай — 9 агрегадууд амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Илангаяа һайн эмхидхэлтэй ажахы — Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз болоно. Эндэ аяар 28 агрегат таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хэнэйшье мэдэһээр, тус ажахын механизаторнууд ажалай 10 хоног соо шэниисээ хуряажа дүүргээ һэн. Энэ амжалтада комсомолшууд болон залуушуулай оруулһан хубита нилээд горитой ааб даа.

ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой секретарь **Александр Богуславскиһаа** хотын залуушуулай хүдөөгэй ажалшадта хэр туһалжа байһан тухайнь асуухадамнай иигэжэ хорюусаа:

— Манай районой комсомолой организаци таряа хуряалгада хабаадаашьегүй һаа 1974 оной огородой эдеэнэй баян ургасые гээлтэгүйгөөр абаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсожо байнхай. Жэшээлхэдэ, районой комсомолой эдэбхитэд гансал һүүлэй үе соо Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда юһэ дахин ошожо, помидор, үгэрсэ, морхооб болон бусадшье огородой эдеэ хуряалсаа.

Мүн хартаабха, капуста хуряажа эхилхэдэнь промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай комсомолой организацинууд эдэбхитэйгээр оролсохо юм. Мүнөө үедэ хүдөө гараха зон бүридхэгдэнэ, хэнэй хэзээ гараха байһанайнь график табигдана.

Комсомол - залуушуулай агрегадуудай дунда ябуулагдажа байһан социалис мүрысөөнэй эмхидхэл тухай хөөрэжэ үгыт.

Михаил Слепнёв харюусана:

— Таряа хуряалгын эхилхын урда тээ энэ асуудал зүбшөө һэмди. Тиихэдэ социалис мүрысөөнэй гурим баталагдаһан байгаа.

Тэрэнэй ёһоор табан хоног бүхэнэй һүүлдэ мүрысөөнэй дүн гаргагдадаг юм. Түрүүлһэн зоной хүндэлэлдэ ажалай алдар солын улаан туг үргэгдэжэ, гэр бүлынхидтэнь амаршалгын телеграмма эльгээгдэнэ. Мүн «Дайшалхы», «Сахилгаан» хуудаһанууд, «Социалис мүрысөөнэй бюллетень» гаргагдана.

Таряа хуряалгын дүүрэһэн хойно ВЛКСМ-эй райком түгэсхэлэй дүн гаргажа, түрүү һуури эзэлһэн агрегадуудай гэшүүдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаха юм.

Галина Радикальцева харюусана:

— Колхоз, совхозуудай комсомолой комитедүүд залуушуулай агрегадуудай дунда дэлгэрхэ социалис мүрысөөнэй гуримуудые баталан абаа һэн. Тиихэдээ табан, долоон хоног бүхэндэ дүн гаргажа байхаар түсэблөө. Түрүү һуури эзэлэгшэдэй комбайн дээрэ улаан одо зураха, дамжуулгын улаан вымпел барюулха, тэдэнэй хүндэлэлдэ ажалай алдар солын улаан туг үргэхэ гэхэшэлэн урмашуулгын хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байха юм. Таряа хуряалгын дүүрэхэдэ ВЛКСМ-эй райком социалис мүрысөөнэй һүүлшын дүн гаргажа, онсо шалгарагшадта Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдые барюулха байнабди.

— Мүнөө үедэ комсомол-залуушуулай агрегадуудай дунда хэд түрүүлжэ ябанаб?

Михаил Слепнёв харюусана:

— Комсомолшууд болон залуушуул яһала габшагайгаар хүдэлнэ гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, «Победа» колхозой залуу комбайнер, ВЛКСМ-эй гэшүүн Василий Фалилеев таба мянга гаран центнер орооһо сохёод байна. Тэрэ аймагайнгаа залуу механизаторнуудай дунда түрүү һуурида ябана.

«Победа» колхозой комбайнернууд Иван Фалилеев, Иван Синицын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой комбайнернууд Дмитрий Монохонов, Михаил Конечных, Охин-Булагай совхозой комбайнер Сергей Михайлов болон бусадай нэрэнүүдые эндэ мүн лэ дурдамаар. Эдэнэр 2500—4000 центнер орооһо сохинхой.

Галина Радикальцева харюусана:

— Аймагай залуу комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын комбайнернууд Вячеслав Голышев, Леонид Боков болон бусад түрүүлжэ ябана. Бэшэшье колхоз, совхозуудта габшагай ажалаараа шалгарһан зон олон.

ЗАХААМИНА[Й] АЙМАГТ[А]

СИЛОС, СЕНАЖ ЗЭР[ГЭ]... ХЭГДЭЭ

Дүтэлүүрэй совхоз... жэлдэ сенаж тюгүүд бо... дараха түрүү арга хэрэ... эхилһэн байгаа. Ехэ-Цак... отделениин Хантуурин... жа гэжэ газарта 500 т... сенаж энэ аргаар дара... Сенаж иимэ аргаар дар... түргэн, бүтээсэ ехэтэ... ажаллагдана. Нэгэдэ... зөөхэдэ, асараад нүү... буулгахада, түрүүн ... дэгһэ хоёр дахин т... болоно. Энээнһээ ... үбэл нүхэн сооһоо аб... ехэ хүнгэн шуу. Тии... һаалишадай ажал н... хүнгэдэхэ, ногооной ... муудахагүй, тэрэл шэ... ногоон зандаа үлэхэ ха... Хүршэ Зэдын аймагай ... риин совхозойхидой жэ... дэмжэн абаһан захаа... хид саашадаа энэ ... үргэнөөр хэрэглэхэ ... тэй.

Совхозой гурбан от... нинүүдтэ силос да... урагшатайгаар хэгдээ. ... лай фермэнүүдэй дэ... хамта дээрэ 5000 ... тонно силос бэлдэгд... Силос даралга ходор... 9200 центнер сенаж д... 1500 центнер модоной ... ша мүшэр бэлдэхэ түс... дүүргэгдэнхэй. Совхоз... ара, ойн сооронхой, ... хобоо, харгын заха ... мэтын «жэжэхэн» ... ногоон суглуулагдаж... на.

2200 ЦЕНТНЕР ТАР[Я]... НОГОО

Енгорбойн совхозой ... дохи отделениин саб... һайжаруулха отрядые ... бэрилдэг луговод Г. Д... шиев жэл бүри но... баян ургаса абадаг ... Һүүлшын хэдэн жэлэй ... шада нютагай хэдэн ... гектар хээрын ... һайжаруулагдажа, ... ургасашье нилээд ... Нүхэр Дашиев «Бам... гэжэ газарта тари... 170 гектар таримал ... хуряажа абахаар ... юм. Эндэ нэгэ «Бел... трактор табан залу... хажуур дабтаха ... Ж. М. Гармаев гара... гаа. Эдэнэр тус тал... рэһээнь 2200 цен... гоо хуряажа, һүрил... бөө дүүргээ. Енгорб... деленин һаалин ф... мүн эндэхи шахамал ... бурүү, хашарагуудта ... һайн шанартай үбһэ... хай.

БҮХЭЛИ ҺАРА... УРИДШАЛАН

Санагын совхоз ... һү худалдаха юһэ ... гаа түсэбые болго... урид дүүргэбэ. Үнгэр... соо 2790 центнер ... рэндэ тушааха байх... рэнээ 2794 центнерт... һэн байна. Совхозой ... һаалишан С. Гомбоев... бүриһөө сүүдхэдээ ... лограмм һү һаажа, ... социалис уялгаяа ... дүүргэжэ ябана. Мүн... шад Х. Доржиева, В. ... лов, Х. Гармаева, С. ... ва, А. Гармаева га... һарын туршада үнеэ... һөө 1400—1506 ки... һү һаажа, түрүү ... ябалсана. Совхозой ... шад гүрэндэ һү ху... жэлэйнгээ түсэбые ... үлүүлэн дүүргэхэ ... той.

Манай ...

МОСКВАГАЙ область. Овощ ургуулдаг ажахын эрдэм шэнжэлэлгын институдай «Быково» ажахын полинууд дээрэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын Бүхэсоюзна институдай эрдэмтэдэй зохёоһон капуста хуряадаг универсальна машина амжалтатайгаар хүдэлнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: капуста хуряадаг машина.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

КОММУНИС ХОЁР ПАРТИИН ХУБҮҮН

САМОЙЛОВКО. (Саратовска область). (ТАСС-ай корр.). Болгар Славко Караславов Саратовска областиин Самойловско районой Криуши тосхоной хүндэтэ гражданин болобо. Сельсоведэй гүйсэдком иимэ шиидхэбэри гаргаа.

...1924 одно фашис урбалта болоһоной һүүлээр, коммунистнуудай подполидо орохо үеэр, Славко Караславов Болгариин Коммунис партида ороһон юм. Жандармериин гэрдэн бэдэржэ эхилхэдэнь, Караславов Советскэ Союзда ерэһэн байгаа. Тиин Ленинградай Путиловска (мүнөөнэй Кировскэ) заводто слесареэр хүдэлмэрилөө. ВКП(б)-гэй гэшүүн болоо. Коллективизациин эхилхэдэ, хорин таба мянгатанай тоодо орожо хүдөө гараад, Криушанска МТС-эй партийна ячейкын секретарь болоһон байна. Тиин Славко түрүүшын колхозниггуудтай хамта Саратов нютагай хахалагдаһан газарһаа түрүүшын ургаса хуряалсаһан түүхэтэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр орондоо бусаһан юм. СССР-тэхи социалис байгуулалтада хабаадаһан дүй дүршэлынь ехэ туһатай байгаа. Караславов түрүүшээр НРБ-гэй Госпланда хүдэлөө, удаа тээнь республикын түбэй статистическэ управлениие хүтэлбэрилөө.

Шагнал хайрада хүртэһэн, фашизмда эсэргүү тэмсэлшэ, шэнэ байдал, зохёон байгуулалсагша мүнөө үндэр наһатай боложо, амаралтадаа гаранхай. Болгарида социалис революциин болоһоор 30 жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байхада, Самойловкын таряашад Славко Караславовые айлшаар уриба. Эндэхид хүндэтэ айлшанаа ябаһан лэ газартань хилээмэ-дабһа барижа угтаа. Славко Караславов мүн баһа Балашов, Саратов, Волгоград хотонуудта хүрэһэн байна.

ЗАМБУУЛИНАЙ БААТАРНУУД — КАЛУГЫН ХҮНДЭТЭ ГРАЖДАНИНУУД

КАЛУГА. (ТАСС-ай корр.). Замбуулинай шэнэ баатарнууд Г. В. Сарафанов, Л. С. Деминдо Калуга хотын хүндэтэ граждани нууд гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо. «Союз»-15» ongосоор замбуулинай замаар ниидэһэнэйнгээ түлөө эдэнэр иимэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

БАМ-ай ЖАСАДА

ЯКУТСК. (ТАСС-ай корр.). Яхадай гүрэнэй университедэй студентнэрэй барилгын отрядууд Яхадай республика дотор хүдэлмэрилжэ байһан бүхы студентнэртэ хандажа, ажалайнгаа гурбадахи семестрые үшөө арбан үдэрөөр һунаая, олоһон мүнгэеэ Ленинскэ коммунис субботнигой заншалай ёһоор Байгал-Амарай харгы барилгын жасада оруулая гэжэ уряалба.

Залуушуулай гаргаһан энэ һайн һайхан үүсхэлые бүхы отрядууд, мүн университедэй ректорат дэмжээ. Тиигээд тэдэнэр малай тэжээл бэлэдхэлсэжэ, таряа хуряалсажа байна.

УЗБЕК ХАНИНАРТАА

КИЕВ. (ТАСС-ай корр. И. Глушец). Цементын машина бүтээдэг Калининай нэрэмжэтэ завод орон дотороо түрүүлэн, цемент болохо материалнуудые тааруугаар хубаарилдаг, автомат агрегат бүтээн гаргажа эхилээ. Москвагай инженернүүдэй дурадхалаар бүтээгдэһэн тиимэ шэнэ машинанууд түрүүшынхидэл 20 тонно, бэшэ, харин 125 тонно продукци час соо «шэгнэнэ». «СБ-90» түхэлэй табадахи номерой машина баригдажа байгаа Алмалыкска химическэ заводто тодхогдохо юм.

ЭКРАН — БАГШАНАРАЙ ТУҺАЛАГША

КИЕВ. (ТАСС-ай корр. А. Зубков). «Һурагшадые экранда уринабди» гэһэн соносхолнууд хүүгэдэй 60 кинолекториин, киноклубуудай үбэртэ үлгөөтэй байхань харагдана.

Өлоороо харадаг кино ургажа байгаа эдир үетэнэй ойшоон мэдэрһэн ханинь болонхой. Һуралсалай шэнэ жэлдэ кинофикаторнууд һургуулиин шефүүд болоод, математика, физикэ, хими, түүхэ, литература гэхэ мэтээр эрдэм мэдэсээ арьбадхахадань үхибүүдтэ туһалха фильмүүдые харуулжа байна. Һурагшад гэртээ хэхэ даабаряа дүүргэһэнэй һүүлээр «өөһэдын» фильм хараха аргатай болоо.

ҮХИБҮҮДТЭ ОРДОН БЭЛЭГЛЭЭ

ШЭТЭ. (ТАСС-ай корр. Л. Фадеев). Областиин түбтэхи элдэб модоор шэмэглэгдэһэн парк соо Пионернүүдэй шэнэ ордон нээгдэбэ. Энэнь Сибирь ба Алас-Дурна зүгтэхи иимэрхүү байшангуудай эгээл томонь болоно. Дүшөөд кружогуудтань, фотографи, хореографиин студинууд, элдэб мастерской болон лабораторинуудтань 2.500 үхибүүд ябаха юм.

ДОНОЙ ЭРТЫН ВИНОГРАД

РОСТОВ - на - ДОНУ. (ТАСС-ай корр.) Ростов-на-Дону ба бусад хотонуудай наймаанай газарнуудта шэнэ виноград худалдагдажа эхилээ. Саһаа 2 долоон хоногоор урид эдеэшэһэн иимэ виноградые «Реконструктор» совхоз асарба. Эндэ ургуулагдаһан шэнэ сортнууд яһала амтатай, хоншуу... ноград шэнэ... дэг б... син институдай селек... нүүд эдэ сортнууд... болгоһон байна.

— Хүйтэнһөө айдаг... ноградай иимэ шэн... нууд, — гэжэ хүдөө а... эрдэмэй доктор, тус ... дай директор Я. И. П... ко ТАСС-ай корре... дэ хөөрэнэ, — тари... ноградай ургадаг... хойто зонодо — Доной ... нютагжаһаниинь ... шухала. Новочерк... дар, институдай тур... участок дээрэ, хэдэ... иимэ сорт туршагд... хай. Энэмнай ямар ... гайб гэхэдэ, виногра... рилгые Доной тал... ша, ороной хойто ... та ерээдүйдэ ургэ... боломжын бии бай... хэйлнэ.

БААТАРНУУДАЙ АЛДАР СОЛО ҮЕЫН ҮЕДЭ МАРТАГДАХАГҮЙ

Нүхэр А. А. ГРЕЧКЫН хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Крымэй партизанууд, мүн дайнай жэлнүүдтэ дайсанай ардa Коммунис партиин хүтэлбэри доро эмхидхэгдэһэн партизанска хүдэлөөнэй дайшалхы отрядуудай нэгэн илалта туйлаха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулаа юм гэжэ А. А. Гречко тэмдэглэбэ. Партиин Крымскэ областной комитедэй даалгабаряар Керчиин партизануудые үнинэй большевигүүдэй нэгэн Иван Андреевич Козлов толгойлжон байна. Тэдэнэр зоригтой Брюун сохилтонуудые дайсадта хэжэ, булимтарагшадта амар заяа үзүүлдэггүй байна. Тэдэнэр граждан дайнай үеын Керчиин партизануудай дайшалхы гайхамшаг үг... алнуудые нэрэтэй түрэ... гөөр үргэлжэлүүлээ юм.

Керчиие хамгаалха, сүлөөлхэ хэрэгтэ городой ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Айхабтар хатуу зориг тэсэбэри харуулан, тэдэнэр фронтовой городой ажалшад болон хохидолнуудые тэсэмгэйгээр дабажа, фронтдо хэрэгтэй продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг, хамгаалалгын бүхэлэлтэнүүдые габьяатайгаар байгуулжа, арадай хүдэлөөн болон партизанска отрядуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, городой түлөө тэмсэлэй бүхы фронтнуудта совет сэрэгшэдтэ бүхы туһаламжа үзүүл... бэлэй.

Керчинэрнүүд илангаяа ехэ зорихолой мэдэрэл түрүүлнэ. Фронтовой городой хүсэндэ ехэ бэрхэшээлнүүд, дутуу талалга тэдэнэй хубида тохёолдоһон байна. Тиигэбэшье ... тэдэнэр эсэгэнэртээ, ... нүхэдтээ, аха дүүнэртээ хамта хамгаалалгын бүхэлэлтэнүүдые байгуулжа, партизан отрядуудта болон байлдаанда байгаа сэрэгшэдэй дунда ябалсадаг байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай бусад фронтнуудтал адли Керчиин түлөө тулалдаануудташье ленинскэ Коммунис партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй хүтэлбэрилхы үүргэль габьяатайгаар харагдаа һэн гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Сэрэгэй частьнууд болон корабльнуудай, мүн Керчь хотын партийна организацинууд тулалдаануудта хабаадагшадые ...дхэн жагсаажа, баатаршалгануудта зоригжуулдаг байгаа. Хэзээ хэзээнэйхидэл коммунистнууд хододоо түрүү зэргэдэ ябажа, айхабтаршагүй хатуу эрэлхэг зоригой үльгэр жэшээ харуулдаг һэн.

Хоёр жэл үнгэрөөд байхада, 1944 оной майн 12-то бүхы Крымые немецкэ булимтарагшадһаа сүлөөлэгдөө һэн. 200 мянган шахуу сэрэгшэдһээ бүрдэһэн немецкэ арми үй сохигдоһон байна.

Кавказда болон Крымдэ туйлагдаһан илалта совет газарые фашис булимтарагшадһаа сүлөөлхэ ябадалда ехэ тухэлэмэрэн болоо һэн. Сталинград шадар туйлагдаһан илалтатай хамта энэ илалта фашис Германиин фронтын урда хубиин стратегическэ байдалые хубилгажа, бүхы фронтнуудые хүсэтэй болгоо, фашистска Германиие эсэслэн бута сохихо хэрэгтэ нилээд ехэ хүсэ сүлөө үгэһэн байна.

Керчиие сүлөөлхын түлөө байлдаануудта баатар зориг габьяа харуулһанайнгаа түлөө 10 мянга гаран солдат болон офицернүүд орден, медальнуудаар шагнагдаа ... 138 сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Керчиин түлөө тулалдаануудта шалгарһан 18 соединени болон частьнууд «Керчинскэ» гэһэн хүндэтэ нэрэлэ хүртэһэн байна. Мүнөөшье тэдэнэй жэшээ дээрэ манай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэдые хүмүүжүүлнэбди.

Керчиие, Крымые сүлөөлэлгэдэ хабаадаһан бүхы хүнүүдые сэдьхэлһээ хүндэлжэ байһанаа мүнөөдэр элирхэйлэн мэдүүлнэбди. Крымэй газар дээрэ болоһон байлдаануудай үедэ шалгарһан геройнуудай нэрэнүүдые А. А. Гречко дурдаба.

Баатар-хото Керчиин түлөө ами наһаяа үгэһэн хүнүүдэй дурасхаалые баярай суглаанда хабаадагшад һууриһаа бодожо, минутын турша соо дуугай байжа ёһолон хүндэлөө.

Крымые һэргээлгэдэ бүхы оромнай хабаадаһан байна гэжэ А. А. Гречко хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Дайнай хойто тээхи түсэбтэ табан жэлнүүдэй үедэ Крымэй арадай ажахы һэргээгдэхэһээ гадна, урагшаа ехэ алхам хэһэн байна. Мүнөө Крым хүгжэнги металлургитай, машина, судна бүтээлгын промышленностьтай, хүсэтэ химическэ индустритай, консервын, загаһа олзоборилгын, архи нэрэлгын ба промышленна бусад һалбаринуудтай, бүрин оньһожоруулагдаһан хүдөө ажахытай область болоо. Жэлдээ 5 миллион шахуу совет хүн Крымдэхи курортнуудта амардаг, бэе махабадаа заһаруулдаг байна.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ шэн габьяатайгаар, үнэн сэхээр ажаллаһанайнгаа түлөө, үйлэдбэриин эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Керчиин 220 гаран хүн Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Ажалша бүхэриг байһанайнь түлөө, арадай ажахын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө, коммунизм байгуулха хэрэгтэ ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедэй үмэнэһөө Керчиин ба Крымэй областиин ажалшадта гүн сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэбэ.

Эхэ ороной үндэр дээдын шагналда хүртэһөөрнь Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй үмэнэһөө Керчиин хүн зондо амаршалга, үнэн сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргөө.

«Баатар-хото» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ Керчь хотодо олгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые А. А. Гречкын уншаад, хотын тугта Ленинэй орден, «Алтан Одон» гэжэ медаль зүүлгэхэдэнь, баярай суглаанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Партиин Керчинскэ горкомой нэгэдэхи секретарь С. А. Чистов, партиин Киевскэ горкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Ботвин, Советскэ Союзай Герой Н. А. Беляков, судна-заһабарилгын заводой мастер Г. С. Матвиенко, Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. К. Мельниченко, партиин Крымэй обкомой нэгэдэхи секретарь Н. К. Кириченко, Войковой нэрэмжэтэ заводой крановщица Е. Л. Удовиченко, Одессын сэрэгэй округой сэрэгүүдэй командалагша генерал-лейтенант И. М. Волошин, Крымэй областиин Ленинскэ районой «Семисотка» гэжэ совхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой Л. И. Вялова баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет хүнүүдэй гаргаһан агуухэ баатаршалга тухай, Керчиин газар дээрэ эрэлхэгээр дайлалдаһан, Эхэ орондоо үнэн сэхэ хүбүүдэй баатар габьяа тухай хөөрэһэн байна.

Хотын коммунистнууд, бүхы ажалшад Эхэ оронойнгоо үндэр дээдын шагналда ажалай шэнэ илалтануудаар харюусаха, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө элсүүлхэ байха гэжэ баярай суглаанда хабаадагшад парти, правительстваяа найдуулба.

Зал соо сугларагшадай зүрһөө халуунаар угтагдан, В. В. Щербицкий үгэ хэлээ.

Нүхэр В. В. ЩЕРБИЦКИИН хэлэһэн үгэ

Баатар-хото Новороссийскда Ленинэй орден, «Алтан Одон» гэжэ медаль барюулха үедөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ эдэ үдэрнүүдтэ бидэнэй сэдьхэл хүдэлгэжэ, һанал бодол эзэлжэ байна гээд В. В. Щербицкий хэлэбэ. Новороссийскын дайшалхы анда хото—танай алдарта городто хабаатай, сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэнүүдые хэлээ һэн. Энэ хотын эрэлхэг габьялата баатаршалга Кавказай, Крымэй түлөө байлдаануудай түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө орохо юм гэжэ Леонид Ильич тэмдэглээ.

Дайнай хүшэр бэрхэтэй үедэ эдэ хоёр домог суута Баатар-хото эрэлхэг зоригой ёһотойл һүлдэ болоһон байгаа. Эдэнэй жэшээлшэгүй гайхамшаг баатаршалгые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэбэ. Эгээл тиимэһээ Керчь хотодохи баяр ёһололые Новороссийскын һайндэрэй үргэлжэлэл мүн гээд нэрлэхэдэ болохо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үеэр Керчиин гаргаһан баатаршалгада үндэр сэгнэлтэ үгэһэнэйнь түлөө бидэ бултадаа КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Совет правительствада гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэнэбди.

Дайшалхы хэмжээлшэгүй ехэ шэн габьяа, эрэлхэг зориг гаргаһанайнь түлөө армиин, авиациин ба флодой частьнуудай, соединенинүүдэй солдадуудта, сержантнуудта, офицернүүдтэ, сэрэгэй начальнигуудта, тэдэнэй тоодо эндэ байһан нүхэдтэ, домог суута Керчинско-Эльтигенскэ байлдаанда хабаадаһан бүхы хүнүүдтэ украин арад үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэнэ! Керчиин хахад арал дээрэ болоһон байлдаанууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай түүхэ-бэшэгтэ мартагдашагүй хуудаһан болоһо ороһон байна гээд В. В. Щербицкий саашадаа хэлэбэ.

Керчиин баатаршалга манай байгуулалтын булигдашагүй хүсэнэй, арадуудай ленинскэ хани барисаанай, Коммунис партиин зоригжуулхы ба хүтэлбэрилхы үүргын илан мандалгын ёһотойл гимн болоһ соностоһон юм.

Мүнөө үедэ хүдэлмэришэн ангиин—горнягуудай, металлургнуудай, судна бүтээгшэдэй, загаһашадай ба хотын бүхы ажалшадай ажалай шэн габьяа фашизмтай тэмсэлдээ Керчиин гаргаһан баатаршалгые нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлнэ гэжэ оратор тэмдэглээ. Камышбурунска комбинадай горнягуудай жэлдээ 8 миллион тонно руда малтан абаад, 2,7 миллион тонно металлургическа флюс үйлэдбэрилөөд. Советскэ Союздахи эгээн ехэ—180 мянган тонно уһа түрихэ хүсэтэй «Крым» гэжэ танкерые судна бүтээгшэдэй баряад, Керчиин загаһашадай жэлдээ 2 миллионһоо үлүү загаһа баряад байхадань, Керчиин хүн зон омогорхохо ёһоороол омогорхоно.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө үйлэдбэриин коллективүүдэй тэмсэлэй манлайда коммунистнууд хододоо ябана. Эгээн харюусалгатай, орёо бэрхэтэй зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха байһанаа бата нэгэдэлтэй Керчиин партийна организаци нэгэнтэбшэ элирхэйлэн харуулһан байна. Керчиин коммунистнууд коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ саашадаашье дабшаха гээд этигэжэ найдажа байһанаа Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь мэдүүлээ.

Гитлеровскэ фашизмые совет арадай һамна бута сохижо, илалта туйлаһаар 30 жэлэй ойе ерэхэ жэлдэ тэмдэглэхэбди гээд В. В. Щербицкий үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Немец-фашис булимтарагшадһаа Украиные сүлөөлһөөр 30 жэлэй ой һарын үнгэрхэдэ гүйсэхэнь. Украин арад ажалай шэнэ амжалта, илалтануудые туйлажа, эдэ һайндэрнүүдтээ бэлдэнэ. Республикын промышленность жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Гол шухала зүйлэй продукци үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха найма һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 832 миллион түхэригэй продукци худалдагдаба.

Энэ жэлдэ республикын таряашад 1 миллиард пүүдһээ бага бэшэ ороохо таряа гүрэндөө худалдаха, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ түсэбүүдээ, социалис уялгануудаа дүүргэхэ байха гэжэ найдуулха бүхы үндэһэ баримтатайбди.

Республикын коммунистнууд, ажалшад туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амардаггүй. Энэ жэлэй дүнгүүд түсэбтэ табан жэлэй бүхы хуби заяае тодорхойлхо байха гэжэ ойлгоходоо, эдэнэр шэнэ арга боломжонуудые бэдэрэн, бүри габшагайгаар, эдэбхитэйгээр ажаллана.

Новороссийскда бодоһон баяр ёһолол дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, түсэбтэ табан жэлэй даабарине болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөө дэлгэрүүлхые уряалаа. Энэ уряагай хаа хаанагүй эгээл эдэбхитэйгээр дэмжэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй.

XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, энэ жэлэй ба бүхы табан жэлэй түсэбүүдые, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула, манай партиин ээлжээтэ, XXIV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула шухала бүхы юумэ республикын коммунистнууд, ажалшад хэхэ гээд В. В. Щербицкий КПСС-эй Центральна Комитедые, ЦК-гай Политбюрое найдуулаа.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын телеграммые ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаба.

* * *

Нүхэд А. А. Гречко, В. В. Щербицкий хотын Түбэй талмай дээрэхи Лениндэ памятнигай дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиһан байна. Керчиин промышленна предприятинуудай коллективүүдэй түлөөлэгшэд, һайндэртэ хабаадахаяа ерэһэн делегацинууд баглаа сэсэгүүдые мүн лэ табяа.

Керчиие хамгаалагшадай, сүлөөлэгшэдэй дайшалхы алдар солын һүлдэ—асари ехэ хүшөө Митридат хадын оройдо бодхоогдонхой. Хотые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта айхабтар ехэ эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргагшадай, эндэ баатарай үхэлөөр унагшадай нэрэнүүд шулуун плитанууд дээгүүр бэшээтэй. Нүхэд А. А. Гречко, В. В. Щербицкий, областиин ба хотын хүтэлбэрилэгшэд, айлшад веногуудые табиба.

Керчиие хамгаалха үедөө наһа бараһан, Аджимушкайска шулуу малтан абадаг газарнуудые сахигшадай дурасхаалые баяр ёһололдо хабаадагшад минутын турша соо дуугай байлгаар ёһолон хүндэлөө. Геройнуудай хүүрнүүд дээрэ веногууд табигдаба. Удаа тээнь газар дорохи домог суута гарнизоной сэрэгшэдэй гаргаһан баатаршалга тухай зохёол бүтээлнүүдэй суглуулагдамал зурагай галерейтэй танилсаа.

Нүхэд А. А. Гречко, В. В. Щербицкий Баатар-хото ба Крымэй областиин хүтэлбэрилэгшэдтэй партиин городской комитедтэ уулзаба.

Манай Эсэгэ ороной түрүүшын мантан томо, 180 мянган тонно уһа түрихэ хүсэтэй «Крым» гэжэ танкерай уһанда табигдаад байхые эдэнэр хараба. Нүхэд А. А. Гречко, В. В. Щербицкий судна бүтээгшэдтэй хөөрэлдөөд, корабельнүүдэй, морягуудай ажалдань шэнэ амжалтануудые хүсөө.

Энэ үдэртөө нүхэд А. А. Гречко, В. В. Щербицкий Керчьһээ мордобо.

(ТАСС).

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛ ХҮДЭЛГЭМЭ УУЛЗАЛГА

(СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной пленум дээр эһээ тэмдэглэл)

СССР-эй Уран зохёолшодой I съездын болоһоор 40 жэл үнгэрбэ. Мэнэ һаяхан би СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной пленум дээрэ, Союзуудай байшангай колонно зал соо һуухадаа, үнгэрһэн үе саг тухай, үшөө тиихэдэ болоһон уулзалганууд тухай бодолгото болоо һэм.

Үшөө 1934 оной нажар би Түнхэн нютагаар ябаа һэм. Үбһэшэдэй отогто ошожо, тэдээнтэй үбһэ сабшалсан, хуряалсан ябахадаа, сүлөөтэй сагтаа шүлэг уншажа, онтохо хөөрэжэ үгэдэг байгааб. А. М. Горькиин зохёолнууд тухай хөөрэжэ үгэхэдэм, хүнүүд ехэтэ һонирходог һэн.

Би Эрхүүгэй уран зохёолшодой зүгһөө делегат боложо, Москва мордоо һэм. Тиихэдэ Буряадай АССР-һээ Санжи Ширабон, Солбоной Туя, Елена Хоринская гэгшэд нэгэдэхи съездэдэ делегадууд боложо ошоо бэлэй.

Намда тиихэдэ Зүүн Сибириин делегадай 589-дэхи мандат барюулагдаа һэн.

Мүнөө би Москва хотын «Россия» гостиницын 82-дохи таһалгада Дагестанай 85 наһатай Ибрагим Халил Курбаналиевтай суг байрлабаб. Хүн зондо мэдээжэ болоһон олон зохёолнуудые бэшэһэн энэ уран зохёолшотой уулзахадаа, дүшэн жэлэй саада тээ Москва хотын «Восток» гостиницын нэгэ номерто Дагестанай дуушан Сулейман Стальскитай суг байрлаһанаа эжэ эхигүй һанаад орхибоб. Тэрэ бэлигтэй ашуг (зохёоһон юумэеэ өөрөө аялгатуулан дууладаг дуушаниие нютагтань тиигэжэ нэрлэдэг) үбгэниие Алексей Максимович Горький XX зуун жэлэй Гомер гэжэ нэрлэһэн юм.

Пленумэй заседанинуудай хоорондохи забһарлалгын үедэ орон бүхэнэй түлөөлэгшэд, хилын саанаһаа ерэһэн айлшадтай уулзагдаа. Жэшээлхэдэ, Урда Африкаһаа ерэһэн уран зохёолшо, «Буурал мананай һүүлээр» гэжэ романай автор Лагума гэгшэтэй уулзажа, хани халуунаар хөөрэлдөөбди. Энэ хүн Байгалай эрьеын республикын уран зохёол, искусстваар ехэтэ һонирхоно. Богонёор хэлэхэдэ, түрэл республикынгаа хүгжэлтэ тухай хөөрэхэдэмни, энэ нүхэр ехэтэ гайхаа һэн.

СССР-эй уран зохёолшодой I съездын болоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ пленумдэ хариин гуша гаран гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Манай ороной мэдээжэ поэт, Социалис Ажалай Герой Николай Семенович Тихоновэй энэ пленумэй ендэр дээрэһээ элидхэл хэхэдэ, ехэл һонин байгаа. Юуб гэхэдэ, 40 жэлэй саада тээ СССР-эй уран зохёолшодой I съезд дээрэ Николай Семёновичой үгэ хэлэхые шагнаһан байнаб.

Саг ямар түргэн ябана гээшэб! СССР-эй Уран зохёолшодой нэгэдэхи съездын болоһон 1934 ондо би хорин юһэн наһатай ябааб. Харин мүнөө 69-тэй болоод ябанаб.

Дүшэн жэл гээшэмнай мүншье бага бэшэхэн болзор ха юм. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо ямар ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб! Гансахан манай буряад уран зохёолой хүгжэлтэ тухай эндэ хэлэхэдэ, айхабтар һонин. Һүүлэй үедэ роман, повесть, поэмэ, рассказууд ехэ олоор бэшэгдээ. Олохон уран зохёолшод, поэдүүдэймнай номууд Москвада хэблэгдэн гарана. СССР-эй арадуудай хэлэнүүд дээрэ оршуулагдана.

Үнгэрһэн дүшэн жэлэй туршада совет уран зохёолшод бүхы совет арадтаяа хамта хүшэр хүндэ шалгалтануудые барижа гараа, үндэр үндэр дабаануудые дабаа, үргэн ехэ далайнуудые гаталаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгыч Агуухэ дайнай гал дүлэн соогуур ябахадаа, би олон уран зохёолшодтой уулзаа һэм. Баатарай үхэлөөр унаһан хүбүүдэй сүүмхэ, мэшээг сооһоо Максим Горькиин, Николай Островскиин, Владимир Маяковскиин номууд олдодог һэн. Тэдэ номуудай олонхинь дайсанай һомондо дайрагдаһан, улаан шуһаар будагдаһан байдаг бэлэй.

Дүшэн жэлэй туршада совет литературын хүгжэлтэ асари ехэ.

Союзуудай байшангай колонно зал соо һуухадаа, эдэ бодолнууд намда ерээ һэн.

Данри ХИЛТУХИН,
поэт.

ИЛЬИНКЫН ХАЛУУН АРШААНДА

Улаан-Үдэ хотоһоо Кабанск орохо харгыгаар дала гаран модо ябаадхихадаа Ильинкэ тосхондо хүрэхэт. Эндэмнай ниислэл хотын промышленна предприятинууд амаралтын, аргалуулгын профилакторинуудые түхеэрһэн байна. «Забайкаллес» комбинат, «Электромашина», шэлэй заводууд, Кировэй нэрэмжэтэ завод хоёр дабхар ордонгуудые барижа, эндэхи халуун аршаанаар хүдэлмэришэдөө аргалуулдаг болоһоор хэдэн жэл үнгэрбэ. Мүнөө эндэ хоёр дабхар дүрбэн томо байшан бүтээгдэнхэй. Табадахи иимэ байшан Буряадай барилгын управлени бодхоожо байнхай.

Эдэ байрануудта нэгэн доро гурбан зуугаад хүн амарна, аргалуулна. Энээнһээ гадна, хэдэн зуугаад хүн айлнуудаар, майханаар, вагончигууд соо, үмсынгөө автомашина соогуур байжа, халуун аршаанда ороно.

Яахадаа хүнүүд иишэ иимэ олооро ерэдэг болоо гээшэб? Эндэ олдоһон халуун аршаан элдэб олон үбшэ аргалха хүсэтэй байгаа бшуу.

Ильинкын аршаан химическэ бүридэлөөрөө Ниловэ Пустыниин, Горячинскын халуун аршаантай адлирхуу байна. Уһандань фторой ехэ байһан дээрэһээ тэрэниие ууха аргагүй юм. Уһаниинь 62—68 градус халуунаар гарадаг. Тиимэһээ тэрэниие хүргэн татажа гү, али хүргэһэн аршаанаар һэльбэжэ байжа, ваннада хэрэглэнэ. Энэ аршаан родоноор эгбэт юм.

Энээгээр ямар үбшэниие аргалхада һайн гээшэб? Нэн түрүүн үе мүсын үбшэндэ (полиартрит, радикулит), нервнэ системын үбшэнгүүд, эхэнэрэй үбшэн, арһанай элдэб үбшэн (экземэ, дерматит, псориаз, нейродерматит гэхэ мэтэ), мүн геморрой, удаан эдэгэжэ үгэдэггүй тропическа яра шарха, артрозоартрит үбшэнгүүдые эмнэдэг байна.

Зүгөөр тэрэ эльгэнэй, хотын, зүрхэнэй, уушханай үбшэнгүүдтэ таарахагүй гэжэ шэнжэлэгдэһэн байха юм.

Хүнүүдэй амархада, ваннада һуухада зохид байранууд, столово гэхэ мэтын түхеэрэгдэһэниинь һайшаалтай. Теэд хүнүүдэй культурна эрилтэнүүдые хангаха, кино харуулха, лекци уншаха талаар эндэ юуншье хэгдэнэгүй. Партиин Прибайкалиин райком, аймгүйсэдком энэ талаар хэмжээ абамаар байгаа. Мүн амаралтын байра түхеэрһэн городой предприятинуудай парткомууд, профсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа анхармаар һэн.

Саашадаа энэ халуун аршаание хэрэглэхээр 500 хүнэй нэгэн доро амарха, аргалуулха гүрэнэй курорт эндэ түхеэрхэ проект зохёогдожо байнхай.

А. БОРИСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ильинкын профилакторидо амарагшад столоводо эдеэлхээ ошожо ябанад.

Авторай фото.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

БОНН. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ФРГ-гэй вице-канцлер, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер Бонн шадархи Гимних гэжэ хэрэм байрада хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилээ.

СССР ФРГ хоёрой хоорондохи хоёр талын харилсаанай асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ. Уласхоорондын асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлхэдөө, Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар зарлагдаһан зүблөөнэй хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулаа.

СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд У. Зам болон бусад тушаалтад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадана.

Г.-Д. Геншер А. А. Громыкын хүндэлэлдэ обед эмхидхээ.

БОНН. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ФРГ-гэй вице-канцлер, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер Бонн шадархи Гимнихдэ хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлбэ.

Совет-Баруун Германиин харилсаанай асуудалнууд, уласхоорондын зарим шухала асуудалнууд хани ёһоной оршон байдалда зүбшэн хэлсэгдээ.

ВДНХ-гай ШЭНЭ ЗҮЙЛНҮҮД

МОСКВА. СССР-эй ВДНХ дээрэ шэнэ экспонат ...НА — А458 моделиин автопоезд харуулагдана. ...машина нарижуулан ...лагдаһан хүшалтатай бүхы харгынуудаар УАЗ-460 автомобильнуудые нэгэ газарһаа зөөхэ хэрэгтэ зорюулагданхай.

6.400 килограмм ашаа тээхэ шадалтай автопоезд зүдхэдэг ЗИЛ-130 машинаһаа, мүн фургон түхэлэй полуприцепһээ бүридэнэ. Энэ прицеп дээрэ дүрбэн автомашина тээжэ болоно.

ТАСС-ай фотохронико.

НАНГИН УЯЛГА, НАНГИН ХЭРЭГ

Манай Буряад орондо шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратай, дүй дүршэлтэй эмшэд олон. Тэдэнэй нэгэн тухай республиканска поликлиникые даагша Александр Владимирович Филиппов нигэжэ дуулгаба: «Манай коллективтэ бэрхээр хүдэлдэг зон сооһоо хүүгэдэй эмшэн Мария Дандаровнае онсо нэрлэхэ байнаб. Ажал тухайнь өөртэйнь хөөрэлдэгты».

Һаруул таһалга руу орожо ерэхэдэмнай, сагаахан шарайтай, табяад шахуу наһанай эхэнэр столой саана юумэ бэшэжэ һууба.

— Александр Владимирович, сайн байна, — гэжэ хүхюутэйгээр хэлээд, асуунги нюдөөр манииие шэртэбэ. Хэрэгэймнай шалтгааниие мэдээд, «Юуншье гэлтэй юм даа» гэжэ уг-маг гээд, бага дуугай һуудһанай һүүлдэ хөөрэжэ захалба.

Анха түрүүн Мария Дандаровна Новосибирск хотодо институт дүүргээд, Кызыл, Кемеровэ хотонуудта хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Удаань гурбан жэл ординатурада һуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлһэнэй һүүлдэ 1961 онһоо манай эндэ хүдэлжэ эхилээ. Гол ажалынь — ревматизмаар үбдэһэн, түрэхын зүрхэндөө үбшэнтэй хүүгэдые эмшэлдэг юм.

Мария Дандаровна даруу номгон зантай, өөрынгөө уялгада бүхы һаналаа табидаг, тэрэнээ хаһа сагтань дүүргэдэг байна. Тиигээдшье ажалынь ехэ хүндэ. Юуб гэхэдэ, манай городто кардиоревматолог-врачнууд үсөөн. Харин республикын бүхы районуудаар гансал Мария Дандаровна ябадаг ха юм. Хүдөөгэй бүхы нютагуудай зүрхэ үбшэнтэй, ревматизмтай үхибүүдые тэмдэглэжэ, тусхай дэбтэр хэнхэй. Новосибирск хотоһоо ерэһэн комисси дүй дүршэлтэй врачай бүтээһэн ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, магтаһан юм. Ажалдаа шалгарһанайнь түлөө Мария Дандаровнада оло дахин баяр хүргэгдэһэн байна.

— Хүүгэдтэй хэлэеэ ойлголсохонь хүндэшэг лэ даа. Яажашье, хаананьшье үбдэжэ байһыень мүртэй зураглажа, хэлэжэ шадахагүй. Түрэлхидэйнь лэ хөөрөөнһөө ехэнхиинь ойлгохош. Нүгөө талаһаа һонирхолтойшье байдаг: хүүгэд лэ хадаа хүүгэд. Өөрынш үхибүүдһээ өөрэгүй болошохо. Тэдэнэй түлөө ехэшүүлдэ һанаагаа зобоһонһоо үлүүгээр зобогдодог ха юм. Заримыень эмнэлгэдэ ондоо хото эльгээбэл, тэрэнэйнгээ эдэгэхыень тэсэжэ ядан хүлеэхэш,— гээд, хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэн һанаа алдана.

Энэ үедэ үүдэн нээгдэжэ, үндэр, сэбэр шарайтай ород хүбүүн шагааба. «Хэндэ хэрэгтэйбта?» — гэжэ Мария Дандаровнагай һуража үрдеэгүй байтарнь, хүбүүн яаража мэгдэһэндэл түргэн дуугаржархиба:

«Би Юра ха юмбиб, яагааб даа, Юра Бурдуковский!». Мария Дандаровнагай шэг шарай саг зуура хубилжа: «Оо, урданайгаа багахан, хөөрхэн Юрые танибагүйлби. Шимни ёһотойл эрэ болоолши», — гэжэ нилээдгүй баярлаба. Тиин эдэ хоёрой хоорондо халуун зугаа дэлгэрнэ.

Юра 14 наһатай байхадаа, эсэгэтээ эмнэлгын газар ерээ һэн. Ехэ хирүү, юумэ ёһоор дуугаржа үгэдэггүй байгаа. Үбшэн хүүгэдэй ехэнхинь тиимэ хирүү зантай байдаг ха юм. Юрын зүрхэниинь үбдэжэ, муудаһан байгаа. Эндэ нилээн удаан эмшэлүүлһэнэй һүүлээр Москва операцида эльгээгдээ һэн. Харин мүнөө урданайнгаа эмшэнтэй мэндэшэлэлдэжэ, уулзахаяа орожо ерэбэ ха юм.

— Мария Дандаровнагай намда хэһэн туһа яажа харюулхаяашье мэдэнэгүйб. Мүнөө багшанарай институдай 2 курсда һуранаб. Гэр бүлэ болонхойб. Ямаршье хүдэлмэри хэхэдээ ядахаа болинхойб. Иигэжэ элүүр болоод ябаһандаа, энэ һайн хүндэ барагдашагүй баярлайб, — гэжэ Юра намда хэлээ һэн.

Нээрээшье, эмшэлүүлһэн хүүгэд томо болоод, хадамда гараад гү, али армиин албанһаа ерээд, ходо орожо, амаршалгын бэшэгүүдые эльгээжэ байдаг. Тиимэ амаршалгануудые абахадаа, Мария Дандаровна һанаагаа амаржа, урмашажа һуудаг.

Нэгэшье үбшэн үхибүү харуулһагүй орхингүй, хүнэй зэргэдэ хүн болгохо гэжэ Мария Дандаровна Батуева оролдоно. Тэрэ олон хүнүүдэй ами наһа абаржа, элүүр энхэ болгожо табяа. Саашадаашье бүри оролдосотойгоор хүдэлжэ, ерээдүйн ажабайдал байгуулха багахан хүүгэдые үбшэнһөө аршалха хүндэтэй ажалдаа амжалта туйлажа ябаг лэ.

Г. БАЗАРЖАПОВА.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ДЭЛХЭЙ ЧИЛИИН АРАДТАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭНЭ

Фашис хунтын Чилидэ гүрэнэй урбалта хээд, республикын хуулита правительствые унагааһанһаа, тэрэнэй президент Сальвадор Альендиие алаһанһаа хойшо нэгэ жэл үнгэрбэ. Засагаа гартаа абаад, урбагша генералнууд орон дотороо хэрзэгы муухай сэрэгэй диктатура тогтоожо, арадай демократическа бүхы эрхэ ба сүлөөе, Чилиин ажалшадай туйлалтануудые үгы хэһэн юм. Энэ хунта хуулита правительствын тала баримталдаг хүнүүдтэ эсэргүү шуһата гүрдэлгэ мүрдэлгэ хээ. Хэдэн арбаад мянган хүнүүд алуулаа, 200 мянга шахуу хүнүүд түрмэ түшэнүүдтэ, концлагерьнуудта хаягдаа. Тэдэнэй хэдэн мянгаадынь мүнөөшье болотор зобожо, тулижа байһаар. Орон доторнь комендантска час тогтоогдожо, хүн зон олоор арестовалагдана.

Сальвадор Альендиин правительствын байха үедэ гүрэнэй мэдэлдэ үгтэһэн 200 гаран предприятинууд томо баяшуулда һөөргөө үгтөө. Тиигэжэ хунта хадаа хариин монополинуудай үмэнэ Чилиин үүдэ үргэнөөр сэлиһэн байха юм. Эдэ хариин монополинуудта хунта оронойнгоо байгаалиин баялигуудые хайра гамгүйгөөр худалдаһа. Жэшээлхэдэ, Америкын «Анаконда коппер майнинг», «Кеннекот коппер корпорейшн» гэжэ монополинууд Чилиин зэд абадаг промышленностьда урданайнгаа нүлөө дахин һэргээн тогтоогоод, Чилиин зэдэй худалдагдадаг сэнгэй 50 процент шэнээн ашаг олзо абажа байһаар. Гэхэ зуура, Чилиин ехэнхи хүн зон хооһо нойтон, тулюур туйган байдалда байха юм. Эдеэ хоолой, эд бараанай үнэ сэн саг үргэлжэ дээшэлнэ, промышленностиин олохон һалбаринуудта үйлэдбэри улам бага болоно.

Ороной зүүнэй тала баримталдаг хүсэнүүд тон хүшэр хүндэ эрхэ байдалда фашис хунтада эсэргүү тэмсэл хэнэ. Туйлай олон хүнүүдэй алуулаашье һаа, хэрзэгы шэрүүн мүрдэлгэдэ ороошье һаа, Арадай нэгэдэлэй партинууд өөһэдынгөө организацинуудые тэрэл хэбээрнь үлөөхэ, зэргэнүүдээ шэнэдхэн хубилгаһан байха юм. Мүнөөнэй шэнэ эрхэ байдал хараадаа абажа, эдэ партинууд Чилидэ фашизмда эсэргүү үргэн ехэ фронт эмхидхэхэ тушаа горитой хүдэлмэри ябуулна. Энэ фронт арадай бүхы организацинуудые, демократическа партинуудые, фашис диктатурада эсэргүүсэн тэмсэдэг бүхы патриодуудые нэгэдүүлхэ үүргэтэй.

Чилиин арадай иимэ хүшэр хүндэ үе сагта түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн тэдэнтэй талархажа байһанаа мэдүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ дэлхэйн олониитэ Чилиин патриодуудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлһэн олон хүн зоной хабаадалгатай митингнүүд болон жагсаалнуудые үнгэргэжэ, хунтын гүрдэлгэ мүрдэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэнэ. Шуһата хэһээлгые болюулха, Чилиин Компартиин генеральна секретарь Луис Корваланиие, энэ ороной политическэ хэрэгээр түрмэ түшэдэ хаагдаһан бусад бүхы хүнүүдые энэ дары сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ дэлхэйн оломиллион хүнүүд табина. «Хунтые үгы хэхэ!», «Патриодуудые сүлөөлхэ!» — иимэ эрилтэ Нью-Йоркын ба Берлинэй, Лиссабоной ба Будапештын, Каракасай ба Делиин, Белградай ба Ханойн жиирэй ажалшад табиһан байна.

Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын долоон хоногто зорюулагдаһан совет олониитын түлөөлэгшэдэй суглаанда хабаадагшадта хандаха зуураа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПСС-эй ба совет арадай зүгһөө Чилиин бүхы патриодуудай, демокрадуудай үнэн зүб тэмсэлые хэлбэришэгүйгөөр дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Арадай нэгэдэлэй нюусаар хүдэлжэ байһан партинууд мэдүүлгэ хээ. Фашис хунтада эсэргүү Чилиин арадай баатарлиг тэмсэлтэй һаналаа нэгэдүүлжэ байһан бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүдтэ баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа эдэ партинууд элирхэйлэн мэдүүлээ.

МОЗАМБИК: БЭЕЭ ДААНХАЙ БАЙДАЛАЙ БОГОҺО ДЭЭРЭ

Замбиин ниислэл хото — Лусакада Португалиин правительствын ба Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын (ФРЕЛИМО) түлөөлэгшэдэй һаяшаг гараа табиһан хэлсээн Лиссабондо эсэслэн баталагдаба. Тэрэнэй ёһоор Португали хадаа Мозамбигай бэеэ даанхай болоһон тухай 1975 оной июниин 25-да хуулитаар соносхохо юм. Мүнөө даб дээрээ энэ оронииe саг зуурын правительство хүтэлхэ байна. Энэ правительствада ФРЕЛИМО ба Португалиин сэрэгэй засагай түлөөлэгшэд ороха юм.

Нигээд ерэхэлээрээ, Гвиней-Бисаугай һүүлээр Португалиин үшөө нэгэ колони бэеэ даанхай байдалтай болобо гээшэ. Тэрэнэй эрхэ сүлөө тээшэ дабшаһан замынь хүнгэхэн бэшэ байгаа. Португалиин колонизаторнууд 500 шахуу жэл соо энэ оронииe убайгүйгөөр дээрмэдэһэн, хайра гамгүйгөөр дарлаһан, тэрэнэй арад зониие богоолшод болгоһон юм.

Зүгөөр Мозамбигай арад зон үбдэг дээрээ һүгэдэжэ һууха дурагүй байгаа. Португалиин бусад колонинуудай арадуудай хэһэн тэмсэл мэтэ, тэрэнэй олон жэлдэ хэһэн баатарлиг тэмсэл, мүн Португали дотор фашизмда эсэргүү фронтын хэһэн эрид шанга ябуулганууд Салазар-Каэтанугай зонхилхы засагай бутаран һалаха туйлда хүргөө бэлэй. Энэ тэмсэлэй эсэстэ демократическа Португали Гвиней-Бисау Республикын бэеэ даанхай байдалтай болоһые мэдэрээ һэн. Гэбэшье, Португалиин шэнэ хүтэлбэрилэгшэдэй эрхилдэг бодото хараа шугамда Мозамбигай хархис этэгээдүүд аргагүй дурагүй байба. Тэдэнэр урдынхидаал мэтэ сагаан шарайтай үсөөхэн колонизаторнуудай аашалан зонхилжо, Африкын үндэһэн улад зоной дарлагдажа байхые хүсэдэг байха юм. Лусакада энэ хэлсээндэ гар табиха үдэр сагаан шарайтай хархисууд Мозамбигай ниислэл хото — Лоренсу-Маркишада үндэһэ яһанай илгаа баримталан, шуһата түлалдаа үүдхээ. Тэдэнэр засаг түрые гартаа абажа, ЮАР болон Родезиинхидэ адли гурим орон доторoo тогтоохо гэжэ һэдэһэн байгаа. Харин үймөө хэгшэдэй түсэбүүд буруу һүрөө. Мозамбигай арад зон иимэ харюусалгатай үедэ ФРЕЛИМО-е хэлбэришэгүйгөөр дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлээд, үгэсөө хэгшэдтэ эсэргүү хатуу шанга хэмжээнүүдые абаха гэһэн эрилтэ табяа. Үгэсөө хэгшэдтэ эсэргүүсэн, Португалиин арми тэмсэһэн байна. Үймөөн бүтэхэеэ болёо гэжэ ойлгоходоо, контрреволюционернүүд эсэргүүсэлтэ хэхэеэ болихо гэжэ шиидэһэн байгаа.

Африка түбиин колонинуудые гүйсэдөөр усадхаха зам дээрэ Лусакада баталагдаһан хэлсээн үшөө нэгэ шухала алхам болохо байһаниинь һэжэглэлтэгүй. Тиигэжэ Африкада колониализмын расизмын һүүлшын үлэгдэлнүүд үгы хэгдэхэ болоно.

Р. КНЯЗЕВ,
Л. СЕРРАНО.
(ТАСС).

«СПОРТЛОТО» ТУХАЙ ҮШӨӨ ДАХИН

Улаан-Үдэдэ «Спортлотогой» үнгэргэгдэжэ эхилһээр хоёр жэл гүйсэжэ байна. Һаяхан «Спортлото-2» гэжэ шэнэ наадан бии болоо һэн. Тэрээн тухай уншагшад һонирхоно. Тэдэнэрэй асуудалнуудта харюу доро толилхомнай.

СССР дотор «Спортлото» нааданай үнгэргэгдэжэ эхилһээр гурбан жэлэй ойе тэмдэглэһэн 1973 оной октябрьда «Спортлото-2» гэдэг мүндэлһэн байна. Мүнөө юрын «Спортлото» наадантай нэгэ доро «Спортлото-2» үнгэргэгдэнэ.

КАРТОЧКА ЯАЖА ЗУРАГДАХАБ?

Юрын «Спортлотогой» карточка зураһандал адляар карточкын «Б», «В» хуби бүхэнэй нэгэ адли зургаан номерые зураад, тэрэ тоонуудаа «А» хубиин хүсэнэг соо буулгажа бэшэхэ хэрэгтэй. «А» хубияа бэедээ үлөөгөөд, «Б», «В» хубинуудаа заагдаһан болзорһоонь гээгдэхүүлэнгүй, «Спортлото» гэһэн гаршагтай хайрсаг уруу табиха шухала.

ШҮҮБЭРИ ТҮЛЭХЭ ТУХАЙ

Хэрбээ «Спортлото-2-ой» карточкаар наадаһан хоёр тиражай нэгэндэ гү, али хоюуландань (тус тустаа) зурагдаһан гурба, дүрбэ, таба, зургаа номернууд тудаад байбал, шүүгээ гэжэ тоологдодог. Зуруулһан 3 ба 4 номерой тудаад байхада, нөөсэлгын кассаһаа шүүбэриингээ мүнгэ абахада болоно. Тиихэдэ карточкын «Б», «В» хубинуудай «Спортлото» гэжэ хайрсаг уруу табигдаһан город, тосхон гү, али һууринда оршодог касса шүүбэриин мүнгэ түлэхэ зэргэтэй юм.

Таба гү, али зургаан номерой, мүн баһа нэгэ тиражда таба гү, али зургаа, нүгөө тираждань гурба гү, али дүрбэ номерой тудаһан карточкын эзэн «Спортлотогой» Буряадай зонын управленидэ өөрөө ерэхэ гү, али карточкын «А» хубиие үнэтэй бэшэгээр эльгээхэ ёһотой.

Карточкын «А» хубиие үгы болгоһон ушарта карточкын эзэн шүүбэриингээ мүнгэ абаха эрхэгүй юм. Тиражай гараһанай һүүлээр 10 хоногой үнгэрөөд байхада шүүбэри һарын турша соо түлэгдэхэ.

Тэрээнһээ гадна, «Спортлото» наадагшад үшөө нэгэ иимэ асуудалаар һонирхоно. Мүнөө тиражай үнгэргэгдэхэ болзорые типографида барлагдаһан тэмдэгтэй карточканууд худалдаанда гарадаг болоо. Тиихэдэ болзорыень тамгаар даража тэмдэглэгдэһэн гү, али гараар бэшэгдэһэн карточканууд мүн худалдагдана. Иимэ карточкануудта этигэжэ болохо гү?

Эдэмнай нөөсэдэ байһан карточканууд болоно. «Спортлото» карточкын дуталдаһан ушарта нөөсэдэ байһан карточканууд худалдаанда гаргагдадаг. Тиражай наадиха болзор иимэ карточканууд дээрэ тамгаар тэмдэглэдэг гү, али гараар бэшэгдэдэг байна. «Спортлото» гү, али «Спортлото-2» гэжэ гол карточканудтал адли нөөсэдэ байһан карточканууд бүхы тиражуудта наадаха эрхэтэй. Худалдаанда гараһан иимэ карточкануудта этигэхэдэтнай болохо.

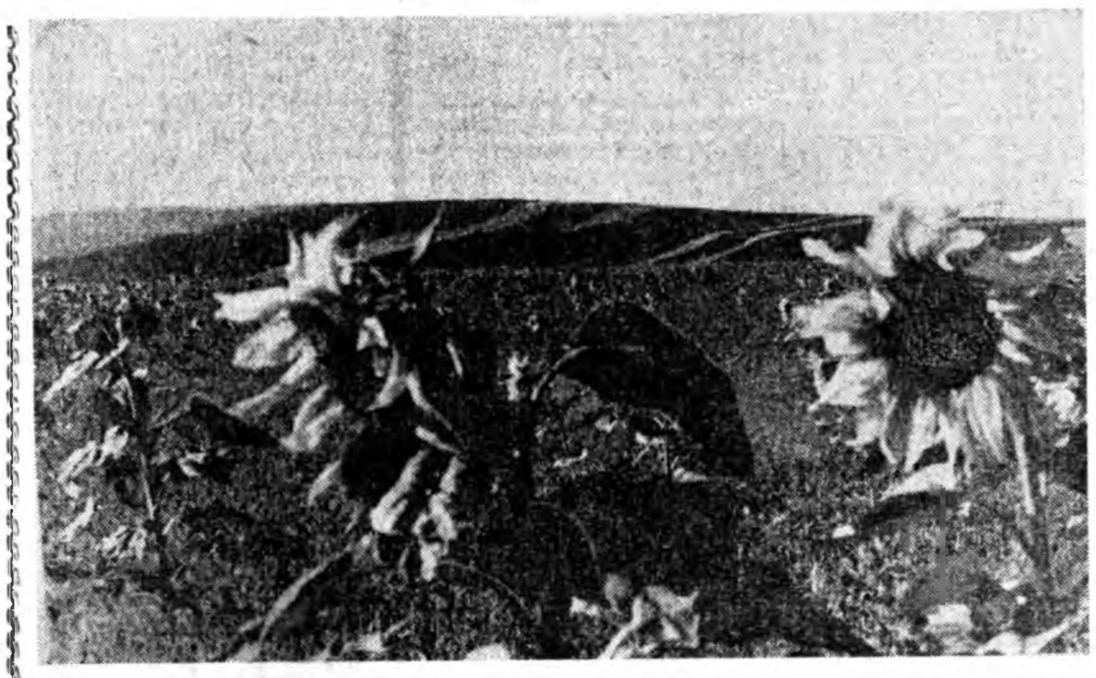
ХОЁР ТИРАЖДА ЯАЖА ХАБААДАЛСАХАБ?

«Спортлотогой» юрын карточкануудые худалдан абагшад «Спортлото» гэһэн тиражда хабаадалсажа шадаха. 60 мүнгэтэ «Спортлото-2» гэһэн карточка худалдажа абаһан хүнүүд нэгэ үдэр соо хоёр дахин наадаха аргатай болоно.

«Спортлото-2» гэдэгэй илгаань юун бэ гэхэдэ, тэрээндэ хабаадагшад нэгэ доро үнгэргэгдэһэн хоёр тиражда карточка соо тэмдэглэгдэһэн номернуудаа шалгаха байна: һара бүхэнэй 10, 20, 30-най үдэрнүүдтэ шалгаха. Тиимэһээ иимэ карточкын эзэн хоёр тиражай нэгэндэ гү, али хоёр тиражда нэгэн доро хабаадалсаад, шүүжэ шадаха юм.

«Спортлото-2-ой» карточканууд бидэнэртэ үсөөнөөр эльгээгдэнэ. Тэдэ карточканууд гансал Улаан-Үдэдэ худалдагдана. Гэбэшье олон хүн иимэ карточкануудаар шүүнэ. Һүүлэй хоёр һарын туршада «Спортлото-2-ой» карточкануудаар 600 хүн гурбан номероор 35 хүн дүрбэ номероор шүүһэн байха юм. «Спортлото-2-ой» карточкануудаар ехэ мүнгэ шүүһэн «золтоншье» олон. Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг Ф. М. Прокопчук, П. М. Магеева, К. И. Малышевский тэдэнэрэй дунда бии.

Л. СОКОЛЬНИКОВА.
«Спортлотогой» Буряадай зонын управлениин ахалагша инструктор.

НАМАРАЙ ҮЗЭГДЭЛ

Намар айлшан газаамнай буужа ерэбэ. Уляаһанай набшаһад шад улаан, хуһанай набшаһад алтан шара болобо. Наран сэсэг эдеэшэбэ. Хүгшэрһэн заряашье үбэлдөө бэлдэжэ эхилбэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фотоэтюд.

ГАВАНА

ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

ТАСС

Революциин туйлалтануудые хамгаалха комитедүүд Кубын олониитын эгээн ехэ эмхи болоно. Энэнь 5 миллион хүниие нэгэдүүлдэг. Иимэ эмхиин байгуулагдаһаар 14 жэлэй ой сентябриин 28-да гүйсэхэ.

Кубын революциин илалтануудые хамгаалхын тула, контрреволюционернүүдэй хорото муухай ябуулгануудһаа арад зоной һэргылхэ, һэримжые улам дээшэлүүлхын тула эдэ комитедүүд эмхидхэгдэһэн байна. Кубада шэнэ байдал тогтоохо хэрэгтэ үргэн ниитэ арад зониие элсүүлэн хабаадуулхадань Компартида, профсоюзуудта эдэ комитедүүд туһа хүргэдэг.

Комитедүүдэй гэшүүн энэ жэлдэ илангаяа һайнаар хүдэлөө. Пинос арал дээрэ — дүрбэн һургуулиин, Камагуэй провинцида — 62 һургуулиин барилгада эдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Тус провинцида арадай засагай зургаануудай һунгалтые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ Матансас провинциин комитедүүд ехэ габьяатай.

Хилын саанаһаа

телефон · телеграф · радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Кипртэхи байдалда гадаадын хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Эндэхи байдалые политическэ аргаар шиидхэхэ гэһэн Советскэ Союзай дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тон шухала байна гэжэ Польшын «Глос Працы» газетэ бэшэнэ. Гадаадын оронуудай хамааралсаха һэдэлгые ООН-ой хабаадалга усадхан зайсуулжа, Кипртэхи асуудалые болохо руунь, бүтэмжэтэйгөөр шиидхэхэ байгаа. Конференцидэ олооро хабаадалга, Кипртэ бэеэ дааһан байдал хангаха гэһэн уласхоорондын эрмэлзэл республикын арад зондо амгалан байдал тогтоохо һэн.

Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэлгын хүдэлөөн дэлхэйн олон оронуудай газетэнүүдтэ дэлгэрэнгыгээр тунхаглагдана. Статьянуудые, репортажуудые, шэнжэлэлнүүдые тунхаглахадаа, фашис хархис этэгээдүүдэй хашалта харшалалгануудые буруушаана. Чилиин арадай үндэһэн эрхэ үргэнөөр дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. «Империалис хүсэнүүдээр дэмжэгдэн тухираһан фашис сэрэгэй хунта бүхэли жэлэй турша соо демократиин ба дэбжэлтын хүсэнүүдые зэрлиг муухайгаар хашажа харшалжа, хаадажа мүрдэжэ байна. — гэжэ Болгариин «Работническо дело» газетэ түрүү бэшэг доторoo мэдээсэнэ. — Болгариин олониитэ, дэлхэйн түрүү үзэлтэй, үнэн сэхэ бүхы хүнүүд харата муухай хэрэгтэй үйлэдэгдэһэнһөө хойшо Чилиин арад зонтой һанал нэгэтэй байһан тухайдаа эдэбхитэйгээр мэдүүлнэ. Үнэн зүб ябадал илан мандаха. Чилиин арад эрхэ сүлөөтэй болохол!»

Либеральна партиин жэл бүриин конференциин хүдэлмэри тухай Лондоной газетэнүүд бэшэнэ. Англиин хүдөө ажахыда доройтолгонуудай болоһонтой дашарамдуулан, конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд һанаата бэлжо байһанаа мэдүүлээ гээд «Дейли телеграф» газетэ бэшэнэ.

«Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай юһэн ороной правительствануудай толгойлогшонорой тусхайбэшэ уулзалга тухай баруунай хэблэл мэдээнэсэ.

Израилиин премьер-министр Рабинай Вашингтондо ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэһэн тухайнь американ газетэнүүд тайлбарилан бэшэнэ. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр Израилиие хангахабди гэжэ Рабинда батаар найдуулһан байна гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Реактивна шэнэ истребительнүүдээ Бельгидэ, Голландида, Данида, Норвегидэ худалдахын тула США-гай, Францийн хоорондо шанга үрдилдөөн болоно гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетын Вашингтондохи корреспондент тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

БУЭНОС-АЙРЕС

Һэримжэтэй байхые уряална

ТАСС

Шанга тэмсэлээр арад зоной олоһон демократическа ба түрүү үзэл бодолой туйлалтануудта Аргентинын хархис хүсэнүүд зэрлиг бүдүүлигээр добтолно гээд Аргентинын коммунистнуудай «Нуэстра палабра» газетэ бэшэнэ. Хархис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулгануудые зайсуулхын тула һэримжэтэй байха хэрэгтэй. Ушар юуб гэхэдэ, засаг гартаа абажа, орон дотороо байдалые өөһэдтэнь таарамжатай болгохые эдэнэр оролдоно. Тиигэжэ бираагүй һаа, правительствые хүсөөр унагаажа, гүрэнэй урбалта хэхые һэдэнэ.

Иимэ оршон байдалда правительствын зүгһөө хэгдэһэн бүтэмжэтэй бүхы ябуулгануудые шууд дэмжэхэ хүсэлэнтэй байһанаа Коммунис парти мэдүүлнэ гээд газетэдэ тунхаглагдаһан статья дотор хэлэгдэнэ. Хүдэлмэришэн ангиин, бүхы аргентин арадай хэрэгтэ хоро хүргэхые һэдэгшэдтэ шанга харюу сохилто үгтэхэ байха. Тиихэдээ үргэн ниитэ арад зон бата нэгэдэлтэй байха зэргэтэй гээд «Нуэстра палабра» газетэ тэмдэглэнэ.

ДАР-ЭС-САЛАМ

Хэлсээндэ гар табигдаа

ТАСС

Лоренсу-Маркишһаа мэдээсэһэнэй ёһоор. Мозамбигай ниислэл хотодо ёһо гурим сахиха хамтын хэмжээнүүд тухай хэлсээндэ Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын (ФРЕЛИМО), Португалиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд эндэ гар табяа.

Энэ хэлсээнэй үндэһөөр, Лоренсу-Маркиш хоёр зоно болгогдон хубаагдаба. Эндэ ФРЕЛИМО-гой подразделенинүүд, Португалиин армиин регулярна частьнууд ёһо гурим сахиха юм.

ФРЕЛИМО-гой түрүүшын подразделенинүүд, Лоренсу-Маркишай аэропортдо ерэбэ.

ХАНОЙ

САЙГОН ЗАХИРГААНАЙ ХАРХИС ЯБУУЛГАНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерство Вьетнамай асуудалаар уласхоорондын зүблөөндэ хабаадаһан оронуудай правительствануудта, хиналта ба адаглалта хэхэ уласхоорондын комиссиин гэшүүдтэ ното эльгээбэ.

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдэлдэ байһан районуудые Нгуен Ван Тхиеугай засаг захиргаан зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоно, ехэ буугаар бууданa гээд ното дотор тэмдэглэгдэнэ. Вьетнамай асуудалаар хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо сайгон агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд сүлөөлэгдэһэн районуудай хото городуудта, һуурин тосхонуудта авиационно 150 мянга гаран хүндэ бомбо хаяһан байна.

Сайгон захиргаанай хорото муухай ябуулгануудһаа уламжалан, амгалан тайбан хэдэн мянган хүн наһа бараһан, түүхэтэ ба соёлой хүшөөнүүд һандаргагдаһан, олон арбаад һуурин тосхон үнэһэн тоброг болгогдоһон, байха юм. Сайгон авиаци хорото химическэ бодосуудые сасажа, хэдэн мянгаад гектар дээрэ хабтайн нэмжыһэн ургамалнуудые үгы хээ.

Олон арбаад мянган таряашад нютагһаа үлдэгдэн гаргагдажа, адаалхай шабхын түмэрөөр хорёологдоһон газарта хаагдаа.

Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээе бүдүүлигээр эбдэһэнэйнгээ түлөө, амгалан тайбан хүн зониие олооронь алаһанайнгаа, зэрлиг муухай хашалта харшалалтануудые хэһэнэйнгээ түлөө сайгон захиргаан харюусаха ёһотой гээд Урда Вьетнамай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын эльгээһэн нотын түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

ВАШИНГТОН

Р. НИКСОНЭЙ БЭЕНЬ МУУДАБА

ТАСС

Президент байһан Р. Никсонэй бэеын элүүрые шалгахаяа Сагаан байшангай врач байһан У. Ткач Сан-Клементдэ (Калифорни штат) ерэбэ.

Никсонэй хүрьгэн Дэвид Эйзенхауэр национальна телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, урдын президентын бэе һүүлэй үдэрнүүдтэ муудаба (тримбофлебит) гэжэ мэдээсээ.

БЕЙРУТ

Ливанай правительствын шиидхэбэри

ТАСС

Румыниин үйлэдбэриин зарим эдлэл хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахые хорихо гэһэн шиидхэбэри Ливанай правительство абаба. Румыниин ба Израилиин хоорондохи экономическа, худалдаа наймаанай харилсаае хүгжөөхэ тухай мэдээсэлэй хэгдэһэнтэй уламжалан, иимэ шиидхэбэри абтаһан байна.

НЬЮ-ЙОРК. Манхэттенһээ Бруклин ошожо ябаһан, хүн зоной дүүрэтэр һууһан метрогой поезд эбдэрхэй электро-түхеэрэлгэһээ болож о, туймэрэй аһаһанһаа туннель соо яаралтайгаар зогсолто хэхэ баатай болоо. Шороб утаанай вагонууд соогуур таража эхилхэдэ, хүн зон ухаа мэдээ алдаа. Пассажирнууд утаанда хахажа эхилээ, нэгэ зариман иимэ һамаргаан соогуур гэмтэһэншье байна. Туймэр сарагшад ерэжэ галые унтараагаад, хүнүүдые энэ аюулһаа сүлөөлһэн байна. Гэбэшье, 130 хүниие госпитальдо оруулха баатай бологдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: абарагдаһан пассажирнуудта медицинскэ туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Эхэнэртэ (наада талын зураг) кислород үгэжэ байна.

ЮПИ — ТАСС-ай телефото.

НЬЮ-ЙОРК

Бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада

ТАСС

Генеральна Ассамблейн даалгаһан зорилгые Зэбсэг хэрэгсэл хуряаха бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлдэхэ тусхай комитет дүүргэбэ. Тус комитет байгша оной майһаа хойшо забһарлалтатайгаар хүдэлмэрилхэдээ, элдэб гүрэнүүдэй, бүлэг гүрэнүүдэй, һанамжа дурадхалнуудай суглуулагдаһан, шэнжэлэгдэһэн элидхэлые һайшаан абаһан юм. Иимэ конференцидэ хабаадаха гүрэнүүд тухай, конференциин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, тэрэнэй һанамжанууд тухай энэ элидхэл дотор хэлэгдэнхэй. ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сесси дээрэ энэ элидхэл зүбшэн хэлсэгдэхэ. Тэрэнэй үндэһөөр уласхоорондын иимэ шухала хуралдаанда бэлэдхэл хэхэ саашанхи зорилгонуудые тодорхойлхо юм.

Советскэ Союзай дурадхаһан, олон гүрэнүүдээр дэмжэгдэһэн конференци зарлаха тухай һанал бодолые дэлхэйн олониитэ үргэнөөр дэмжэжэ байна гээд Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха бүхэдэлхэйн конференци тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ элирхэйлэн харуулаа. Энэ асуудалаар һанамжануудаа хэлэһэн 96 правительствын үсөөхэниинь лэ таарахагүй хараа шэглэл баримтална. Социалис ба сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронууд иимэ конференци зарлахын тула хүсэлэл оролдолго гаргана.

Бага, ехын илгаагүй, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй, үгышье оронууд — бүхы гүрэнүүд дээдэ суглаанда хабаадажа шадаха гээд эдэнэр тоолоно. Энэнь зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, бүтээн гаргалга болюулха, буу зэбсэгүүдые хороохо шухала алхам болохо байна. Бүхэдэлхэйн конференци үнгэргэхын тула дэлхэйн үргэн ниитэ арад зон ехэ оролдолго гаргана гэжэ ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм мэдүүлээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Баатар-хото Керчьдэ Ленинэй орден, «Алтан одон» медаль барюулһан тухай ТАСС-ай материал. «Түрүү агротехника — амжалтын эхин» — Буряадай АССР-эй габьята агроном Б. Гомбоевой статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Гол шэглэл» — К. Ивановой корреспонденци. Ажалшадай бэшэтүүд. Нютагай һонинууд.

Гурбадахи хуудаһанда. Баатар-хото Керчьдэ Ленинэй орден, «Алтан одон» медаль барюулагдаһан тухай материалай түгэсхэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа. Республикын һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — «Шаргаар халтиралгын спорт» — гэжэ киноочерк. 19.45 — «Шэнэ номуудтай танилсалга». 20.05 — «1974 оной ургаса». 20.30 — «Багахан концерт. 20.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 21.05 — «Хүн ба хуули». 21.55 — Соносхолнууд. 22.00 — «За твою судьбу» — гэжэ уран һайханай фильм.

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

ТҮРҮҮШЫНХЕЭ ХҮҮГЭДЭЙ СААДТА ОШОБО

ПОЛЬШЫН Гданьск хото... ажаһуудаг эхир табан ух... бүүн — Агнешка, Ева, Петр... Адам, Роман Рихерттэн түрү... шынхеэ хүүгэдэй саадта ошо... бо. Эдэнэр шэнэ байдалд... түргөөр дадаа.

Врач-педиатрнууд үхибүүдэ... анхарал оролдолгоор хүрэ... Эхир табан үхибүүнэй эх... Леокадия Рихерт өөрын... предприятиһаа — эд хэрэ... лэй «Сполем» гэжэ кооперати... һаа түлөөһэтэй үшөө хоёр ж... лэй амаралта абаба.

ДЭЛХЭЙН БҮХЫ НЮТАГУУДҺАА

СССР-эй Науканудай ака... демиин Алас-Дурнын научн... түбэй Номгон далайн гео... фиин институдай хүдэлмэри... шэд Алас-Дурнын амитад... аймагай эгээл һонирхолтой т... лөөлэгшэдэй нэгэн — гималай... баабгайнуудай тоое бүридх... дэ абажа дүүргэбэ. Ман... орон дотор тон хомор болоһ... эдэ амитадые хамгаалха бүх... хэмжээнүүдые абаха гэж... шиидхэгдээ. Дэлхэйн элд... нютагуудта амидардаг амит... дай аймагай бусад түлөөл... шэд Алас-Дурнын ой соо ба... даг юм. Жэшээнь, Непал... һолонго — харза, Манжур... шандаган Уссурин тайга... дайралдадаг.

ЭРТЭ УРДА САГАЙ ХАШАРҺА МҮНГЭН

ЭСТОНИИН Локса гэ... тосхондо экскаватораар газ... малтаха үедэ эртэ урдын Р... мэй хашарһа мүнгэн олдо... Энэ олошын хаанаһаа... тэһые экскаваторщик тэр... ры элирүүлжэ шадаагүй. Ин... хашарһа мүнгэн яагаад Эс... нидо асарагдажа, булагда... байгаа гээшэб гэжэ эрдэм... тайлбарилан хэлэхдүй бай...

Энэ олошо институдай ... мянган зүйлдэнь нэмэлтэ ... лобо. Александр Македон... үеын хашарһа мүнгэн, дунд... зуун жэлнүүдэй Герма... Польшын, Даниин, Швец... Англиин, Россин ба бусад о... нуудай хэбтэ сохихо гар... зүйлнүүд эндэ хадагалагд... байдаг юм. Кауриин б... шулуун эндэ олон. Ин... океанай аралнуудһаа 10 ... га шахуу бүрее шулуун ол... һон байна. Эдэнь Евро... Азиин, Африкын олон гүр... дэй металл хашарһа мүн... тэй тэн адляар худа... эрьесэдэ ябадаг байгаа.

СҮЛӨӨ САГТАА...

ШАТКОВСКИТОНОЙ ... Польшодо эгээл хоморой ... лэлнүүдые суглуулаа. Д... 30 гаран ороной, тэдэнэй ... до Советскэ Союзай, Венг... ДРВ-гэй, США-гай, Испа... нэгэдэхи классай һурагш... 260 учебник суглуулһан б... 1836 ондо хэблэгдэһэн ... үзэглэл тэдэнэй дунда ... үнэтэй сэнтэйнь болоно.

МАНТАН ТОМО ТОРТ

БОЛГАР кулинарнууд ... аха дүүнэр Асен, Недко ... шавтэнэй минарлан бүйд... һан торт 763 килограмм т... на (тэрэнь 3 метрһээ үлүү ... дэр). 2500 үндэгэн, 275 кил... грамм саахар, 11 центнер ... хан, 600 тэбхэр шоколад ... рээндэнь ороһон байна. «... фелиин башни» гэдэг су... торт бүйлүүлһан англи... Эйвилли кондитернүүдай ... да рекордсмен гэжэ тоол... дог байһан юм.

15 МЯНГАН ПЛАСТИН...

БЕРЛИНЭЙ гүрэнэй би... текын хүгжэмэй таһаг 150 ... лэй турша соо ното, лите... ра, грампластинка суглу... Тэрэнэй суглуулбари П... жай, Лондоной, Венын на... нальна библиотекэнүүдэй ... жэмэй зүйлнүүдһээ дут... юм. 15 мянган граммоф... пластинка эндэ бии. 8 ... гаран мэргэжэлтэ хүгжэм... хүгжэмдэ дуратайшуул ... бүри эндэ орожо гарадаг ... на.

АЙҺАНДАА... ЭШХЭРЖЭРХИБЭ

МОДОШОН Ч. Ион ... газарай ой соогуур хүдэл... дөө ошожо ябаба. Гэнтэ ... хан зүргэ харгы дээрэ ... томо баабгайтай... уул... Ч. Ионой хашхарха гэх... айһан мэгдэһэндээ абяан ... багүй. Тиигээд тэрэнэй ... шангаар эшхэрхэдэнь, ... гай сошоод, зүг татан ... шобо, Баабгай томо ... шулуунай саана орожо ... доод, «гайхалтай амита... адаглан хаража оробо. ... һамбаандань тэрэ хүн эш... эшхэрһээр һүүл гэрээшэ ... лиигаа һэн ха.

(ТАСС—АП...)

Редакторай орлог...
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефо...

г. Улан-Удэ, ул. ... ва 35. Телефоны: реда... ра — 54-54, приёмн... 54-93, зам. редакт... — 68-08, зам. редактор... 62-62, отв. секрет... 50-52, секретариат— ... отделы: партийной жи... 60-91, сельского хоз... — 64-36, 63-86, пропа... и агитации — 58-23, ... мышленности и строи... ства — 61-35, сов... строительства в бы... 69-58, культуры в шко... 60-21, писем в раб... ров — 67-81, инфор... 34-05, общественная ... ная — 56-62, машин... ро — 57-63, фотолаб... рия — 33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00547 Заказ №